

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

De begrippen Gemeentelijk en Provinciaal belang

Inleiding

1. Het artikel 31 van de Grondwet bepaalt dat de uitsluitend gemeentelijke of provinciale belangen door de gemeenteraden of provinciale raden geregeld worden volgens de beginselen in de Grondwet vastgelegd.

Hierbij wordt derhalve verwezen naar artikel 108 Grondwet waarin neergeschreven is dat de provinciale en gemeentelijke instellingen door wetten worden geregeld.

Die wetten verzekeren, onder andere, de toepassing van het beginsel waarbij aan de provinciale raden en aan de gemeenteraden wordt opgedragen al wat van provinciaal en gemeentelijk belang is (art. 108 2° Grondwet).

2. De wet van 30 maart 1836, waarbij de gemeentelijke instellingen worden geregeld, bepaalt in artikel 75 dat de raad alles regelt wat van gemeentelijk belang is.

Evenzo bepaalt artikel 65 van de wet van 30 april 1836, waarbij de provinciale instellingen worden geregeld, dat de raad beslist over alle zaken van provinciaal belang.

3. Noch de Grondwet (1), noch de provinciale en gemeentewet bepalen uitdrukkelijk wat men onder de uitdrukking « provinciaal en gemeentelijk belang » dient te verstaan.

Daarenboven wordt algemeen aangenomen dat de wettelijke bepalingen waarbij aan de provinciale en gemeenteraden sommige aangelegenheden van provinciaal of gemeentelijk belang uitdrukkelijk worden opgedragen, niet restrictief op te vatten zijn (2).

De provinciale en gemeenteraden blijven dus bevoegd om naar eigen inzicht de provinciale en gemeentelijke belangen te behartigen, voor zover de maatregelen die zij daartoe nemen niet in strijd zijn met de wet of het algemeen belang (3).

4. Nochtans schijnt men zich oorspronkelijk, bij het opstellen van de Grondwet, niet bewust te zijn geweest van de moeilijkheden die zich zouden voordoen bij het begrenzen van de bevoegdheid der gemeentelijke en provinciale instellingen.

Over de uitdrukking « gemeentelijk en provinciaal belang » werd bij de behandeling van de tekst van de

huidige artikelen 31 en 108 2° Grondwet, geen discussie gevoerd in het Nationaal Congres (4).

5. Men schijnt zich vergenoegd te hebben met het overnemen van deze uitdrukking uit vroegere gelijkwaardige teksten.

Dumortier gaf in zijn verslag, bij de behandeling van het ontwerp van gemeentewet in 1836, een historisch overzicht van de bepalingen ter zake. De gemeentelijke organisatie onder het Consulaat en het Keizerrijk werd beheerst door de wet van 26 pluviôse jaar VIII. Artikel 15 van deze wet beschikt : « Le conseil municipal délibère sur les besoins locaux » (5).

De reglementen van 1817 op het gemeentewezen van het Koninkrijk der Nederlanden bepaalden in art. 16 : « Les conseils ont la direction pleine et entière des intérêts particuliers de la ville » (6).

De reglementen van 1825 op het gemeentewezen bepaalden in art. 71 : « Le conseil a la direction des intérêts communaux » (7).

6. Eigenlijk is deze poging « om de openbare zaken in te delen in drie welbepaalde belangensferen, een uiting van de befaamde « drie kringenleer » die in de XIXe eeuw grote invloed had. Men dacht de bevoegdheid van de territoriaal-gedecentraliseerde overheden nauwkeurig te kunnen vastleggen door de inhoud van de zaken zelf welke door deze organen waren te behartigen (8). »

7. Het probleem spitst zich derhalve toe op de vraag of bepaalde aangelegenheden uiteraard van gemeentelijk, respectievelijk provinciaal belang zijn. Is het mogelijk objectieve criteria aan te geven voor het omlijnen van de gemeentelijke en provinciale belangen ?

Het is de bedoeling dit probleem van nabij te onderzoeken in deze verhandeling.

Hoofdstuk I.

Het onderzoek naar het objectieve criterium.

1. *Het cassatiearrest van 26 mei 1852* (9).

8. Op 12-20 juli 1849 werd door de provincieraad van Brabant een reglement uitgevaardigd ter verbe-

tering van de rundveeteelt. Weduwe Van Cauwelaert werd in overtreding bevonden van dit reglement. Zij werd door de Politierichter van Sint Kwintens Lennik veroordeeld. Tegen dit vonnis tekende de veroordeelde beroep aan bij de Correctionele Rechtbank te Brussel.

De Correctionele Rechtbank oordeelde dat de Provinciale Raad niet bevoegd was om dergelijk reglement uit te vaardigen. Het reglement werd strijdig geacht met de wet en hierom weigerde de Rechtbank de toepassing ervan op grond van het in artikel 107 Grondwet uitgedrukte beginsel.

Het bewuste arrest casseert dit vonnis van de Correctionele Rechtbank.

Vooraleer echter het eigenlijk arrest te ontleden past het enkele motieven, door de Correctionele Rechtbank naar voor gebracht, te onderzoeken.

9. « Attendu que les attributions propres au pouvoir provincial sont spécialement déterminées par les articles 31 et 108 de la Constitution;

Attendu qu'aux termes de l'article 31, les conseils provinciaux sont chargés de régler les intérêts exclusivement provinciaux;

Attendu qu'aux termes de l'article 108, la loi provinciale n'a pu conférer d'autres attributions aux conseils que celles consacrées par le principe que proclame l'article 108, c'est à dire l'attribution aux conseils provinciaux de tout ce qui est d'intérêt provincial;

Attendu que le règlement pour l'amélioration de la race bovine *n'est pas d'un intérêt purement provincial et propre à la province de Brabant, mais bien d'un intérêt qui embrasse l'agriculture entière dans toute la Belgique, et par conséquent d'un intérêt général*;

Qu'il suit de là qu'au point de vue des attributions propres au pouvoir provincial, telles qu'elles sont déterminées par la Constitution, le conseil provincial n'était pas compétent pour régler une matière *qui n'est pas d'intérêt exclusivement provincial*, et que par conséquent il est sorti de ses attributions en empiétant sur celles de l'administration de l'Etat;

Attendu que l'article 85 de la loi provinciale, que l'on invoque pour soutenir la légalité du règlement des 12-20 juillet 1849, pour être sainement interprété, doit évidemment être mis en rapport avec les principes proclamés dans les articles 31 et 108 de la Constitution dont il n'est que l'application;

Attendu qu'interpréter autrement cet article 85 et laisser aux conseils provinciaux le droit de faire des règlements et ordonnances sur tous les objets d'intérêt général non encore régis, par des lois ou des règlements d'administration générale, ce serait consacrer un principe anarchique dans ses conséquences, en ce qu'il serait de nature à détruire l'unité de législation en Belgique et faire revivre tous les inconvénients de l'ancienne législation coutumière;

Attendu que ces craintes sont d'autant plus fondées que l'unité de la législation pénale a déjà été atteinte et détruite par l'adoption de règlements sur les combats d'animaux, règlements qui punissent les contrevenants d'une amende et d'un emprisonnement; qu'on voit en effet, que ces règlements, en vigueur dans certaines provinces, n'ont pas été adoptés dans d'autres provinces, de telle sorte *qu'un fait qui n'a aucun caractère d'intérêt provincial, mais qui, par sa nature, tient à la police générale du royaume, est licite dans une province et criminel dans une autre*; que d'autres faits de même nature pourraient donner lieu à une amende

pouvant s'élever jusqu'à 200 francs dans une province et à un emprisonnement pouvant s'élever jusqu'à huit jours dans telle autre province;

Attendu qu'il n'est pas possible d'admettre que le législateur ait pu vouloir consacrer de semblables principes; qu'il faut donc interpréter l'article 85 dans le sens restrictif et déterminé des articles 31 et 108 de la Constitution ».

10. Uit deze motieven blijkt zeer duidelijk dat de rechtbank er niet van overtuigd was dat de verbetering van de rundveeteelt een zaak was van uitsluitend provinciaal belang. Het gehele land heeft er belang bij dat de rundveeteelt overal op behoorlijke wijze wordt bevorderd en derhalve kan deze aangelegenheid niet van uitsluitend provinciaal belang zijn.

Deze pertinente opmerking houdt een impliciete bevestiging in van de opvatting *dat er in geen geval aangelegenheden bestaan die uiteraard specifiek zijn voor een bepaalde provincie*. Men kan immers voorhouden dat alle aangelegenheden van welvaartsvoorziening — in ruime zin — overal op behoorlijke wijze moeten behartigd worden en hierom het voorwerp moeten uitmaken van wetten of maatregelen van algemeen bestuur, door de centrale overheid genomen.

In een eerder pathetische bezwering wordt verder herinnerd aan de gevaren die verbonden zijn met het afzonderlijk regelen van bepaalde aangelegenheden door de provincieraden.

11. Uit de redactie van artikel 85 der provinciale wet leidt het Hof van Cassatie af dat de provinciale raad reglementen kan uitvaardigen over aangelegenheden die van algemeen belang zijn. Deze reglementen kunnen betrekking hebben op aangelegenheden die, zonder van uitsluitend provinciaal belang te zijn, eveneens binnen het gebied van de wetgever of het centraal bestuur liggen.

M.a.w. ook het Hof van Cassatie laat hierdoor blijken dat het onderscheid tussen provinciaal en algemeen belang niet kan steunen op objectieve maatstaven maar een kwestie is van appreciatie vanwege de provincieraad.

Zonder het expliciet uit te drukken laat het Hof van Cassatie doorschemeren dat de aangelegenheden van provinciaal belang zijn die de provinciale raad tot zich getrokken heeft, wanneer de wet of de maatregelen van algemeen bestuur op dat stuk nog geen maatregelen getroffen hebben.

12. Alhoewel het Hof van Cassatie het vonnis verboden heeft, toch gaat het eigenlijk wel in op de gevaren die in de motieven werden uitgedrukt maar verklaart dat dit eigenlijk een kwestie is van toezicht vanwege de hogere overheid.

« Attendu qu'enfin l'article 85 autorise les conseils provinciaux à faire des règlements d'administration intérieure et des ordonnances de police;

Attendu que l'exercice du droit attribué par ce dernier article à l'autorité provinciale ne peut porter sur des objets déjà régis par des lois et par des règlements d'administration générale;

Que c'est là la seule limite que la loi pose à cette attribution;

Attendu que si le § 3 de l'article 85 décrète que les ordonnances provinciales sont abrogées de plein droit, lorsque dans la suite il est statué sur les mêmes objets par des lois ou des règlements d'administration générale, cette disposition suppose évidemment que ces ordonnances ou règlements peuvent être relatifs à des matières qui, *n'étant point d'un intérêt exclusivement provincial*, rentrent également dans le domaine

soit de la législature soit de l'administration générale;

Attendu que l'article 85 ainsi interprété et le pouvoir qui en résulte pour les conseils provinciaux ne sauraient raisonnablement faire craindre les inconvénients qu'on signale, puisqu'aux termes du nro. 6 de l'article 86 de la loi du 30 avril 1836 ⁽¹⁰⁾, les règlements et ordonnances dont il s'agit sont toujours soumis à l'approbation royale et que certes le chef de l'Etat ne manquerait pas de refuser son approbation à de pareilles mesures, si elles étaient contraires à l'intérêt général;

Attendu d'ailleurs que si les règlements faits pour les diverses provinces présentaient des variations qui ne seraient point justifiées, s'ils offraient des contradictions ou des disparates contre lesquelles réclamerait la justice ou l'utilité publique, il dépendrait du gouvernement, et en tout cas du pouvoir législatif, en statuant sur tout ce qui est d'intérêt général, de ramener dans ces matières l'unité et l'harmonie désirables ».

13. Het is in ieder geval duidelijk dat zowel het verbroken vonnis als het arrest aanvaardden dat het verbeteren van de rundveeteelt geen aangelegenheid is van uitsluitend provinciaal belang.

Op de keper beschouwd, kan men niet zeggen dat de redenering van het Hof van Cassatie esthetisch is.

Wanneer men aanvaardt dat de provinciale raad aangelegenheden, die niet van uitsluitend provinciaal belang zijn, kan regelen, dan geeft men de beginselen, in de artikelen 31 en 108 2° Grondwet uitgedrukt, prijs.

Verder zit het ongerijmde van de overwegingen van het Hof van Cassatie hierin dat het Hof oordeelt dat alle aangelegenheden die nog niet bij de wet of bij maatregelen van algemeen bestuur geregeld zijn, *aangelegenheden van algemeen belang* zijn.

Louter historisch gezien kan men met meer klem de omgekeerde visie verdedigen.

Door de economische en technische vooruitgang is men zich bewust geworden dat de behartiging van plaatselijke aangelegenheden *overal* op een doeltreffende wijze dient te geschieden. Men mag dus veeleer zeggen dat de meeste aangelegenheden van gemeentelijke of provinciaal belang, aangelegenheden *geworden zijn* van algemeen belang. Deze evolutie is in de wetgeving tot uiting gekomen ⁽¹¹⁾.

2. Het cassatiearrest van 7 februari 1857 ⁽¹²⁾.

14. In dit arrest handhaaft het Hof van Cassatie het in 1852 ingenomen standpunt.

De provinciale raad van Brabant had op 19 juli 1854 een reglement uitgevaardigd ter verbetering van de paardenteelt. Een overtreder van dit reglement werd door de politierechtbank van Sint Kwintens Lennik veroordeeld.

In beroep oordeelde de Correctionele Rechtbank van Brussel nu echter dat het reglement toepasselijk was.

Hiertoe haalde het vonnis de overwegingen aan, in het cassatiearrest van 26 mei 1852 uitgedrukt.

15. Maar aan deze motieven voegde het vonnis nog volgende bedenking toe :

« Attendu qu'il suit de ce qui précède, que le conseil provincial a le droit, en vertu de l'article 85, de faire des règlements provinciaux d'administration intérieure et des ordonnances de police, non seulement sur des objets d'un intérêt exclusivement provincial, mais aussi sur des objets qui n'intéressent pas la province d'une manière exclusive;

Attendu que s'il est de l'intérêt général que la race chevaline soit améliorée, il est intéressant aussi pour chaque province que la race des chevaux qui lui est propre et convient le mieux à la nature de son sol et aux travaux qu'il exige, y soit développée et perfectionnée. »

Hierdoor scheen de Correctionele Rechtbank te laten blijken dat de verbetering van het paardenras toch kon aanzien worden als van provinciaal belang voor Brabant omdat het hier ging om de bevordering van een provinciaal paardenras !

Deze bedenking is wel merkwaardig omdat zij laat doorschemeren dat er misschien toch een mogelijkheid zou zijn om aan de hand van objectieve gegevens (hier het paardenras dat het best past bij de brabantse bodem) het provinciaal belang te omlijnen.

16. Eigenaardig genoeg is wel deze overweging die aan de eiser in cassatie het beste argument verschaft om het vonnis van de Correctionele Rechtbank aan te vechten.

De eiser besloot als volgt zijn besluiten :

« Sans doute il est intéressant pour chaque province que la race chevaline qui lui convient le mieux soit perfectionnée; mais il ne résulte pas de là que l'amélioration de la race chevaline soit d'un intérêt exclusivement provincial; car autant voudrait dire que l'industrie des toiles est d'un intérêt exclusivement provincial pour les Flandres, et celle des houilles pour le Hainaut. »

17. Deze argumentatie van de eiser in cassatie plaatst het Hof van Cassatie ten slotte voor volgend dilemma :

— ofwel is de verbetering van de paardenteelt niet van uitsluitend provinciaal belang en dan is de provinciale raad niet bevoegd om desbetreffend maatregelen te nemen;

— ofwel is de verbetering van de paardenteelt wel van uitsluitend provinciaal belang, maar dan is het onmogelijk deze bewering te staven omdat de paardenteelt toch niet beperkt is tot de provincie Brabant.

18. Dit dilemma steunt uiteindelijk op de hypothese volgens dewelke het mogelijk is aan de hand van *objectieve maatstaven* aan te duiden of een bepaalde aangelegenheid al dan niet van uitsluitend provinciaal belang is. Indien men aanvaardt dat de paardenteelt van uitsluitend provinciaal belang is dan is het theoretisch onmogelijk dat nog een andere provincie een reglement uitvaardigt ter verbetering van de paardenteelt. Vanaf dat ogenblik zou deze aangelegenheid blijken niet van uitsluitend provinciaal belang te zijn.

Deze opvatting leidt onvermijdelijk tot de conclusie dat alleen deze aangelegenheid van uitsluitend provinciaal belang kan zijn, die slechts in één provincie of tenminste niet in alle provincies voorkomt : vlasverwerkende nijverheid in West- en Oost-Vlaanderen, steenkolenmijverheid in Henegouwen, zeevisserij in West-Vlaanderen enz... ⁽¹³⁾.

19. Het Hof van Cassatie kan echter op dergelijk dilemma niet ingaan omdat dit een onderzoek zou vergen naar de feitelijke toedracht van het al dan niet aanwezig zijn van het uitsluitend provinciaal belang.

Het Hof beperkt er zich alleen toe te verklaren dat de provinciale reglementen kunnen betrekking hebben op aangelegenheden die, zonder van uitsluitend provinciaal belang te zijn, ook met het algemeen belang verbonden zijn. Hierdoor laat het Hof van Cassatie ondubbelzinnig blijken dat het geen zin heeft na te

gaan of een bepaalde aangelegenheid uiteraard van provinciaal belang is maar dat de provinciale raad naar eigen goeddunken beslist welke maatregelen hij zal nemen of niet. Natuurlijk met het voorbehoud in de artt. 85, 86 en 89 van de provinciale wet uitgedrukt.

20. Men kan dit arrest ook beschouwen van uit het standpunt van de door het Hof van Cassatie gevoerde cassatiepolitiek.

Zo het Hof aanvaard had dat er werkelijk objectieve elementen aanwezig konden zijn om het provinciaal belang te kenmerken dan had deze uitspraak verrassende gevolgen kunnen hebben voor de waarde van de provinciale autonomie, en, *mutatis mutandis*, ook voor de gemeentelijke autonomie.

Het gevaar zou niet denkbeeldig geweest zijn dat alle provinciale en gemeentelijke reglementen werden aangevochten ten einde na te gaan of de objectieve kenmerken van provinciaal en gemeentelijk belang wel aanwezig waren bij de regeling van om het even welke aangelegenheid. Door het wettelijk beginsel te beklemtonen dat de provinciale raden om het even welk gebied kunnen regelen dat nog niet door de wet of maatregelen van algemeen bestuur is geregeld, huldigt men de gedachte dat de provinciale raden niet moeten nagaan of er objectieve criteria aanwezig zijn om tot uitsluitend provinciaal belang te besluiten, maar dat zij integendeel naar subjectieve criteria mogen oordelen of zij een bepaalde aangelegenheid al dan niet zullen regelen.

3. *Besluit.*

21. Men mag dus wel zeggen dat er nog niets veranderd is sinds de Pruisische minister Wilhelm von Humboldt in 1821 schreef: «kein noch so scharfsinniger Kopf kann sich herausnehmen die Grenzen zwischen dem zu ziehen, was bloss Provinzial, und was allgemeine Angelegenheit ist» (14).

Het is dus werkelijk onmogelijk op grond van objectieve gegevens het provinciaal belang te bepalen. En dit geldt ook voor het gemeentelijk belang.

22. In het arrest van 6 april 1922 heeft het Hof van Cassatie verklaard dat van gemeentelijk belang is, die handeling of openbare dienst die de gemeenschap van de gemeentenaren aanbelangt (15).

Hiermee wordt het probleem eigenlijk alleen maar verplaatst: *welke* maatregel belangt eigenlijk de gemeenschap der gemeentenaren aan en *wie* zal er over oordelen of een bepaalde maatregel wel die gemeenschap aanbelangt?

Tenslotte is het dus hier ook onmogelijk aan te duiden wat uiteraard van gemeentelijk belang is.

23. Over het algemeen is de rechtsleer het er over eens dat het onmogelijk is objectieve maatstaven aan te wijzen ten einde het provinciaal en gemeentelijk belang naar de inhoud zelf te kenmerken (16).

En dit is trouwens niet alleen in ons land het geval. In het nederlands administratief recht worden dezelfde begrippen aangetroffen en ook daar is men er niet in geslaagd een objectieve maatstaf voor onderscheid te vinden (17).

24. Deze begrippen krijgen dus alleen een inhoud vanuit het subjectieve inzicht der overheid. Het is de overheid zelf die, door een bepaalde aangelegenheid te regelen, aan deze aangelegenheid een algemeen, provinciaal, gemeentelijk of gemengd karakter geeft.

Zoals Wigny het reeds heeft opgemerkt beperkt het probleem zich ten slotte tot een waarachtig qualificatieprobleem (18).

Hoofdstuk II.

Het qualificatieprobleem

25. Het komt er nu op aan te weten welke overheid een bepaalde aangelegenheid als zijnde van algemeen, provinciaal of gemeentelijk belang kan kenmerken.

Hierbij kan men een onderscheid maken tussen positieve en negatieve qualificatie. In het eerste geval wordt positief aangeduid wat van provinciaal en gemeentelijk belang is, in het tweede geval wordt op negatieve wijze aangemerkt wat niet van provinciaal of gemeentelijk belang is.

Nochtans dient er hier onmiddellijk op gewezen te worden dat de negatieve qualificatie niet te verwarren is met de vernietigingsvoogdij wegens strijd met het algemeen belang. Wanneer bepaalde administratieve beslissingen vernietigd worden wegens strijd met het algemeen belang, dan kan men daaruit nog niets besluiten nopens het gemeentelijk of provinciaal belang.

Het is bijzonder kenschetsend dat de Koning niet vernietigt wegens krenking van het provinciaal of gemeentelijk belang (artikel 89 provinciale wet, artikel 87 gemeentewet).

Verder moet ook onderzocht worden in hoeverre de rechtspraak, rechterlijke en administratieve, het provinciaal en gemeentelijk belang kunnen kenmerken.

1. *De Grondwetgever.*

26. Zoals er reeds werd op gewezen geeft de Grondwet geen bepaling van het gemeentelijk en provinciaal belang (19).

In bepaalde constituties nochtans worden de zaken van gemeentelijk en provinciaal belang uitdrukkelijk opgesomd (20).

2. *De Wetgever.*

27. Ook de wetgever heeft de zaken van provinciaal en gemeentelijk belang niet op uitdrukkelijke wijze weergegeven.

Lespes heeft destijds gewezen op de moeilijkheden welke uit dit verzuim konden ontstaan: «Les rapports entre l'Etat et le Gouvernement local constituent un des principaux objets d'étude de la science administrative. Dans les Etats à constitution libérale et démocratique en particulier, l'existence d'un secteur relativement important où la souveraineté nationale s'exprime par des organes qui ne sont pas ceux de l'Etat proprement dit, pose des problèmes de compétence souvent difficiles à résoudre théoriquement.

Certes les rouages du Gouvernement local, qu'ils s'appellent provinces ou départements, comtés, communes, districts ou boroughs, puisent leur compétence dans la volonté du pouvoir constituant ou dans celle du législateur. Mais ces attributions de compétence constitutionnelle ou législative se font avec plus ou moins de générosité et dans des conditions techniques qui diffèrent plus ou moins de pays à pays. C'est ainsi, par exemple, que l'on rencontre des systèmes où l'attribution de compétence se fait d'une manière stricte et parfois rigide au moyen d'énumérations limitatives, constitutionnelles ou légales, tandis qu'ailleurs l'attribution de compétence se fait au moyen de formules volontairement vagues et générales. Par exemple, dans la Constitution belge, l'article 31 attribue

aux conseils provinciaux et aux conseils communaux, compétence pour gérer des intérêts exclusivement provinciaux ou des intérêts exclusivement communaux sans qu'aucune définition ne vienne préciser la portée de ces termes.

Il appartient au législateur, dans un système de ce dernier genre, de faire passer du plan de l'intérêt local sur le plan de l'intérêt général, tel intérêt public qu'il juge digne de cette promotion » (21).

28. Het artikel 108 2° eerste alinea Grondwet, houdt in dat de wetgever al wat van provinciaal en gemeentelijk belang is, opdraagt aan de provinciale en gemeenteraden.

Het is dus niet onmogelijk dat de wetgever in een restrictieve tekst de aangelegenheden zou opsommen welke de provincie- en gemeenteraden mogen of moeten regelen zonder andere aangelegenheden tot zich te trekken.

De wetgever heeft dit echter niet gedaan (22).

29. Anderzijds is het theoretisch onmogelijk dat de wetgever aangelegenheden van provinciaal of gemeentelijk belang zou opdragen aan provinciale of gemeentelijke overheden, andere dan de provincie- of gemeenteraden.

Artikel 108 2° schrijft immers voor dat *al* wat van gemeentelijk en provinciaal belang is aan de gemeentelijke en provinciale raden wordt opgedragen.

30. Het is nochtans zo dat in feite, de wetgever ook aan andere provinciale en gemeentelijke organen bepaalde aangelegenheden van provinciaal en gemeentelijk belang heeft toevertrouwd. Zo voert de Bestendige Deputatie ongetwijfeld een opdracht van provinciaal belang uit wanneer zij het dagelijks beheer van de belangen van de provincie waarneemt (art. 106 2e alinea van de provinciale wet).

Ook de Gouverneur vervult een opdracht van provinciaal belang wanneer hij de beslissingen, door de provincieraad genomen, uitvoert (art. 124 2e alinea provinciale wet).

Zo ook vervullen de Burgemeester en het College van Burgemeester en Schepenen, bepaalde opdrachten van gemeentelijk belang (art. 90 2° en 101 en 146 gemeentewet) uit.

Maar daar het hier doorgaans slechts gaat om uitvoeringsmaatregelen, komt de eigen bevoegdheid van de provinciale en gemeenteraden eigenlijk niet in het gedrang.

Orban heeft daarop gewezen wat betreft de gemeenteraad :

« Le Conseil exerce toutes les attributions qui ne sont pas expressément dévolues au Collège ou au Bourgmestre, parce que c'est en lui que réside, en principe, le pouvoir communal tout entier » (23).

A. Negatieve Qualificatie.

31. De wetgever kan naar eigen goeddunken de provinciale en gemeentelijke belangen beperken door bepaalde aangelegenheden aan de bevoegdheid van de provincie- en gemeenteraad te onttrekken.

Die aangelegenheden kunnen dan niet meer van provinciaal of gemeentelijk belang zijn. Dit volgt enerzijds uit artikel 85 van de provinciale wet. Hierbij wordt gezegd dat de provinciale besluiten en reglementen geen betrekking kunnen hebben op aangelegen-

heden die reeds door wetten of maatregelen van algemeen bestuur zijn geregeld. Die besluiten en reglementen worden van rechtswege opgeheven, wanneer in het vervolg, dezelfde aangelegenheden worden geregeld door wetten of maatregelen van algemeen bestuur (24).

32. Het is dus zo dat die aangelegenheden die *reeds* door de wet of maatregelen van algemeen bestuur werden geregeld niet meer door de provincieraad kunnen geregeld worden. Voor zover die aangelegenheden niet aan de provincieraad werden opgedragen kunnen zij niet van provinciaal belang zijn.

Aangelegenheden die *achteraf* door de wet of maatregelen van algemeen bestuur worden geregeld en voorheen door de provincieraad werden behartigd, houden op van provinciaal belang te zijn behalve wanneer zij door die wet of die maatregelen van algemeen bestuur uitdrukkelijk aan de provincieraad ter behartiging werden opgedragen.

33. Wat anderzijds de gemeentelijke reglementen en verordeningen betreft, zegt artikel 78 van de gemeentewet dat deze niet mogen strijdig zijn met de wetten en de reglementen van algemeen bestuur (25).

34. Op het eerste zicht schijnt er wel een theoretisch onderscheid te zijn tussen provincie- en gemeenteraad op het stuk van de ondergeschiktheid aan de wet.

Boon merkt hierover het volgende op :

« Er valt een grondig verschil aan te stippen tussen de provinciale reglementen en verordeningen en de gemeentelijke. Waar eerstgenoemde niet mogen slaan op zaken, die reeds door wetten of maatregelen van algemeen bestuur beheerst worden, bepaalt artikel 78 van de gemeentelijke wet integendeel enkel dat de gemeentelijke reglementen en verordeningen niet « in strijd » mogen zijn met de wetten of met de reglementen van algemeen of provinciaal bestuur.

Zodat op dit punt aan de gemeenteraden een ruimere bewegingsvrijheid wordt gelaten dan aan de provinciale raden » (26).

35. Maar in de praktijk kan men in ieder geval besluiten dat de gemeenteraad geen reglementen kan uitvaardigen nopens aangelegenheden die *reeds* wettelijk zijn geregeld. Deze aangelegenheden kunnen dus niet van gemeentelijk belang zijn.

Dat die gemeentereglementen niet uitdrukkelijk afgeschaft worden door de latere wettelijke regeling doet niets af van het beginsel dat zij stilzwijgend opgeheven worden.

Men kan dus wel geredelijk aannemen dat deze aangelegenheden ophouden van gemeentelijk belang te zijn, behalve wanneer ze door de wet ter regeling zouden opgedragen zijn aan de gemeenteraad.

36. Aan de hand van het optreden van de centrale wetgever kan men dus vaststellen wat niet van provinciaal en gemeentelijk belang is.

De rechtsleer aanvaardt dat de wetgever op deze manier kan optreden, ook al juicht men dit niet toe !

Orban : « Mais l'on ne peut nier qu'il incombe souvent au législateur (lequel évidemment peut se tromper jusqu'à même s'écarter des vrais principes constitutionnels) de délimiter la ligne de séparation entre les intérêts locaux et les intérêts régionaux ou généraux.

Fréquemment les intérêts des divers ordres sont impliqués dans les affaires à traiter, dans les décisions à prendre; en d'innombrables matières la loi a dû intervenir pour faire la part des uns et des autres, les concilier, déterminer les points relevant du pouvoir local et ceux où la gravité des intérêts réclame l'intervention d'autres autorités » (27).

Lespes: « En principe, n'importe quel intérêt peut être provincial ou communal. Il cesse de l'être lorsque l'Etat se l'annexe par le moyen de la loi ou du règlement pris en vertu de la loi » (28).

Mast: « De vraag wat tot de bevoegdheidssfeer van de gemeente behoort en wat buiten die bevoegdheidssfeer valt, is per slot van rekening ondergeschikt aan de vraag: wat heeft de wet aan de gemeente overgelaten? Ik meen dat deze opmerking van het grootste belang is bij het onderzoek naar de werkelijke, positiefrechtelijke betekenis van het principe van de gemeentelijke zelfstandigheid. Zij laat ons toe, zonder vermetelheid, te besluiten dat dit beginsel, wanneer het tegen de wetgever wordt opgeworpen, slechts een zeer betrekkelijke draagkracht heeft » (29).

37. Buys heeft de opportuniteit van het optreden van de centrale wetgever op het stuk van de aangelegenheden die van provinciaal of gemeentelijk belang waren bestempeld als « een dading, waarvan de inhoud van tijd en omstandigheden afhangt » (30).

In Nederland moet men immers rekening houden met gelijkaardige bepalingen. Deze situatie wordt als volgt door Kranenburg geschetst: « De centrale wetgever kan dus de wetgevende macht van de delen zover terugdringen, als hem goeddunkt. Hij zou de autonomie der delen daadwerkelijk tot een schim kunnen maken. Daarmee zou hij echter de geest der Grondwet, het systeem der constitutie, ongetwijfeld schenden. Ook hier zijn in laatste instantie het rechtsbewustzijn en het redelijk inzicht der bevolking de waarborgen voor het recht der delen op wetgeving. Zo is in Nederland in een tijdperk van zwakken publieken geest onder het régime van Koning Willem I van de zelf-wetgeving der provincie niet veel terecht gekomen, ofschoon het *beginsel* der autonomie daarin zeker niet minder nadrukkelijk werd uitgesproken dan in de formulering, die sedert 1848 in de Grondwet staat » (31).

B. Positieve Qualificatie.

38. De wetgever kan door zijn optreden niet alleen aanduiden wat niet van provinciaal of gemeentelijk belang is, hij kan ook op positieve wijze het provinciaal of gemeentelijk belang kenmerken door het op uitdrukkelijke wijze aan de provinciale of gemeentelijke organen, ter regeling op te dragen.

Het is nog niet zo lang dat men dit ten volle ingezien heeft. Deze opvatting werd op treffende wijze weergegeven door De Visscher en door Buttgenbach overgenomen (32).

De Visscher schrijft hierover het volgende: « En effet l'Etat n'a pas seulement le pouvoir de limiter le domaine de compétence des autorités locales. Il a également le pouvoir de déterminer positivement ce domaine de compétences en précisant par voie législative quelles sont les matières ou les objets auxquels les pouvoirs locaux doivent se consacrer. Sans doute, la loi peut-elle imposer aux autorités locales des devoirs étrangers à la matière des intérêts exclusivement provinciaux et communaux. Dans ce cas, les autorités locales deviennent, par un procédé de dédoublement fonctionnel, les collaborateurs de l'Etat central dans l'exercice de sa mission

propre. Mais la loi peut imposer aux pouvoirs locaux l'exercice d'une mission qu'elle considère comme faisant partie de ces intérêts exclusivement provinciaux et communaux » (33).

2. Provincie- en Gemeenteraad.

A. Positieve Qualificatie.

39. De wetgever heeft in de provincie- en gemeentewet het grondwettelijk beginsel herhaald dat de provincie- en gemeenteraden maatregelen kunnen nemen ter behartiging van het provinciaal en gemeentelijk belang (art. 65 prov. wet, art. 75 gemeentewet).

De provincie- en gemeenteraden putten hieruit dus de bevoegdheid om om het even welke aangelegenheid (die nog niet wettelijk is geregeld) tot zich te trekken en te bestempelen als zijnde van provinciaal of gemeentelijk belang (34).

40. Tevens moet hier opgemerkt worden dat de provincie- en gemeenteraden toch nog kunnen aanvullend optreden ten aanzien van aangelegenheden die reeds door de wet of maatregelen van algemeen bestuur werden geregeld. De gemeenteraad kan verder, volgens hetzelfde beginsel aanvullend optreden wat betreft provinciale reglementen.

Theoretisch was dit onmogelijk krachtens art. 85 provinciewet en art. 78 gemeentewet.

Maar de rechtspraak heeft op dit stuk een soepele houding aangenomen (35).

41. In het cassatiearrest van 28 mei 1845 (Pas. 1846 I 203) aanvaardde men dat een aangelegenheid die reeds door de centrale wetgever was geregeld, toch nog op aanvullende wijze kan geregeld worden door de provincieraad. Dit kwam tot uiting in volgende overweging van het Hof:

« Attendu, en effet, que la loi du 21 avril 1810 et les décrets des 18 nov. 1810 et 3 janv. 1813, concernant les mines, ne renfermant pas un système complet sur la police des mines; qu'ils ne présentent que quelques dispositions éparses sur cette matière, dispositions qui n'ont aucune analogie avec celles du règlement dont il s'agit appliquées par le jugement attaqué; d'où il résulte que le jugement attaqué n'a violé ni les art. 107 et 108 de la Constitution, ni aucun des articles des lois et décrets cités par le demandeur à l'appui du 1er moyen de cassation ».

42. Maar nu komt het er op aan te weten welke overheid er over oordeelt of een wet of maatregel van algemeen bestuur een op zichzelf staand gedetailleerd en systematisch uitgewerkt geheel vormt.

Het is mijn overtuiging dat de provincie- en gemeenteraden daarover zelf te oordelen hebben daar hun bevoegdheid een oorspronkelijke bevoegdheid is.

B. Negatieve Qualificatie.

43. Door een bepaalde aangelegenheid *volledig* te regelen kan de provincieraad verhinderen dat de gemeenteraden *achteraf* nog op dat gebied enige maatregel treffen (art. 78 gemeentewet). Hier geldt dus het beginsel van de voorrang van de door de hogere overheid genomen maatregelen.

44. Wanneer men anderzijds aanvaardt dat die aangelegenheden, die buiten de gemeenteraad nog door geen enkele andere overheid werden geregeld, van gemeentelijk belang zijn, dan zou het theoretisch onmogelijk zijn dat de provincieraad *achteraf* die aan-

gelegenheden tot zich trekt. Want dan zou hij een gemeentelijk belang behartigen, en daartoe is hij niet bevoegd.

Wij kunnen deze opvatting niet bijtreden omdat dit een inbreuk zou betekenen op het beginsel volgens hetwelk de provinciale raad van hogere orde is dan de gemeenteraad (art. 78 gemeentewet).

4. De Koning.

45. Wanneer de Koning, krachtens uitdrukkelijke wetsbepaling, maatregelen treft nopens bepaalde gelegenheden, dan kunnen we deze maatregelen, zoals gezegd, gelijk stellen met de wet ⁽³⁶⁾.

46. Wanneer de Koning gebruik maakt van zijn bevoegdheid om de beslissingen van de provincie- of gemeenteraad te vernietigen wegens strijd met het algemeen belang, dan kunnen wij daaruit niets afleiden nopens het provinciaal of gemeentelijk belang ⁽³⁷⁾.

47. Evenwel zou zich een bijzondere moeilijkheid kunnen voordoen wanneer de Koning de provinciale of gemeentelijke akten vernietigt wegens strijd met de wet of wegens het overschrijden van bevoegdheid ⁽³⁸⁾.

Gesteld de hypothese dat een provinciaal of gemeentelijk reglement alleen berust op het door de provinciale of gemeenteraad aanwezig geachte provinciaal of gemeentelijk belang.

Het is nu niet onmogelijk dat de Koning hier het discretionaire appreciatierecht van de provincie- of gemeenteraad beknot en dat hij vernietigt wegens overschrijding van bevoegdheid.

Wanneer de Koning immers oordeelt dat de provincie- of gemeenteraad niet bevoegd was omdat de getroffen maatregel niet van provinciaal of gemeentelijk belang scheen te zijn, dan zou Hij er kunnen toe komen een negatief oordeel te vellen over het provinciaal of gemeentelijk belang.

Dit zou echter in strijd zijn met het beginsel volgens hetwelk de voogdij-overheid het belang van het ondergeschikte orgaan niet vermag te onderzoeken.

En trouwens is een dergelijke vernietiging vanwege de Koning ook moeilijk denkbaar omdat een vernietiging die op dergelijk motief zou steunen, nog zou kunnen onderworpen worden aan een verzoek tot vernietiging vóór de Raad van State, terwijl een koninklijke vernietiging wegens strijd met het algemeen belang, op bijkomstige punten na, niet vatbaar is voor vernietiging door de Raad van State.

5. De Rechterlijke Rechtbanken.

48. Zoals hierboven reeds werd aangestipt kunnen de rechterlijke rechtbanken de toepassing weigeren van provinciale en gemeentelijke reglementen die in strijd zijn met de wet (art. 107 G.W.).

Hiertoe kunnen deze rechtbanken onderzoeken of de provinciale en gemeentelijke reglementen wel degelijk aangelegenheden betreffen die van provinciaal en gemeentelijk belang zijn. In de aangehaalde cassatie-arresten ⁽³⁹⁾ werd niet betwist dat de rechtbanken hierin het appreciatierecht van het bestuur konden onderzoeken maar om andere redenen werden die reglementen wel toepasselijk geacht zonder dat een onderzoek naar het provinciaal of gemeentelijk belang nodig bleek.

6. De Administratieve Rechtbanken.

49. Krachtens artikel 9 van de Wet van 23 decem-

ber 1946, houdende oprichting van de Raad van State, kan deze laatste de akten en reglementen van de onderscheidene administratieve overheden o.a. wegens machtsoverschrijding vernietigen. Laten wij, evenals bij de vernietigingsvoogdij van de Koning, veronderstellen dat een bepaald provinciaal of gemeentelijk reglement genomen werd, uitsluitend op basis van artikelen 65 en 85 van de provinciale wet of artikelen 75 en 78 van de gemeentewet.

Gesteld verder dat deze maatregelen geen enkele andere wettelijke of reglementaire bepaling krenken.

Zou het dan mogelijk zijn dat de Raad van State deze maatregelen vernietigt wegens onbevoegdheid «ratione materiae» omdat de Raad van State van oordeel is dat de getroffen maatregelen geen betrekking hebben op het provinciaal of gemeentelijk belang?

M.a.w. is het mogelijk dat de Raad van State een oordeel uitspreekt over het al dan niet aanwezig zijn van het gemeentelijk of provinciaal belang?

50. De Franse Conseil d'Etat heeft naar aanleiding van het uitoefenen van dergelijk appreciatierecht van het bestuur reeds een vooruitstrevende houding aangenomen.

Dit gebeurde naar aanleiding van de appreciatie van het begrip «perspective monumentale».

Toen het bestuur misbruik maakte en de administratieve rechter zag dat men iemand wilde benadelen, dan zegde de rechter: «Het begrip «perspective monumentale» is vastgelegd in de wet. Derhalve behoort het niet tot het discretionaire appreciatierecht van het Bestuur».

Er is dus gebonden bevoegdheid van het Bestuur. Bij de discussie trekt de Conseil d'Etat de beslissing tot zich. De Conseil d'Etat zegt dan te kunnen afleiden uit de voorbereidende handelingen wat bedoeld werd door «perspective monumentale». De rechter heeft hier dus vrij spel en oordeelt soeverein of het al dan niet een wettig begrip is ⁽⁴⁰⁾.

51. Er schijnt zich in België nog geen dergelijk geval voorgedaan te hebben waar men het discretionaire appreciatierecht van de provincie- of gemeenteraad nopens de begrippen provinciaal of gemeentelijk belang aan banden heeft gelegd.

Naar onze mening zou het echter zeer moeilijk zijn om deze begrippen een inhoud te geven aan de hand van de voorbereidende handelingen of van de wet.

De Raad van State zou ertoe genoopt zijn *objectieve kenmerken* van het provinciaal of gemeentelijk belang aan te duiden. Zoals in het eerste hoofdstuk werd uiteengezet blijkt dit echter onmogelijk.

52. Het probleem zou nochtans een andere wending en meteen een gans andere oplossing kunnen krijgen indien men op grond van artikel 8 van de Wet van 23 december 1946 de oorspronkelijke bevoegdheid van de provincie en de gemeente zou onderzoeken.

De Raad van State beslecht bij wijze van arresten de moeilijkheden betreffende de respectieve bevoegdheid van de provinciale en gemeentelijke overheden of van de openbare instellingen. De moeilijkheden mogen bij haar aanhangig worden gemaakt door ieder betrokken administratieve overheid (art. 8 O.W.).

53. Vooreerst dient opgemerkt dat een particulier niet gerechtigd is op grond van artikel 8 een verhaal in te leiden bij de Raad van State ⁽⁴¹⁾.

Een particulier zal zich ermee moeten vergenoegen de respectievelijke bevoegdheid van de provincie of de gemeente te betwisten op grond van artikel 9;

met het gevolg dat voor hem de moeilijkheid, uiteengezet sub. 49, 50 en 51 blijft bestaan.

54. Anderzijds komt het ons voor dat hier een onvermoede maar zeer vergaande mogelijkheid werd geschapen voor de gemeenten om de provinciale reglementen en beslissingen, uitgevaardigd of genomen op grond van de oorspronkelijke bevoegdheid van de provinciale raad, aan te vechten voor de Raad van State. Elke gemeente zou dergelijk reglement of beslissing kunnen betwisten door voor te houden dat de genomen maatregel niet van provinciaal maar van gemeentelijk belang is en dat derhalve de provinciale raad onbevoegd is.

Hieruit zou dan het bevoegdheidsconflict kunnen oprijzen. Het komt ons voor dat de Raad van State hier een meer diepgaand onderzoek naar de feitelijke toedracht van het provinciaal of gemeentelijk belang zou kunnen ondernemen dan hij gerechtigd is krachtens artikel 9 O.W.

55. Omgekeerd zou men moeilijker kunnen voorhouden dat de provincie gerechtigd is op grond van artikel 8 de oorspronkelijke bevoegdheid van de gemeente in een bepaalde aangelegenheid te betwisten omdat de provincie krachtens de door de Gouverneur uitgeoefende voogdij in staat is een koninklijke vernietiging wegens strijd met het algemeen belang, uit te lokken (art. 86 gemeentewet).

56. Ten slotte dient er op gewezen dat het artikel 8 zelden wordt toegepast ⁽⁴²⁾ en dat het derhalve moeilijk is zich een beeld te vormen van de houding die de Raad van State zou aannemen moest men overeenkomstig dit artikel de respectievelijke oorspronkelijke bevoegdheid van provincie en gemeente betwisten.

Algemeen Besluit

57. Het subjectieve appreciatierecht van de provincie- en gemeenteraad ten aanzien van de begrippen «provinciaal en gemeentelijk belang» schijnt ons het enige middel om aan deze begrippen enige inhoud te verlenen.

Het heeft verder geen zin te onderzoeken wat deze, aan de rechtsfilosofie ontleende begrippen, op zichzelf genomen, betekenen. Men kan alleen maar zeggen dat :

1. de woordcombinatie : «de provinciale raad regelt alles wat van provinciaal belang is» betekent dat de provinciale raad om het even welke maatregel kan nemen op het stuk van aangelegenheden die door de wet of maatregelen van algemeen bestuur nog niet op volledige wijze werden geregeld.

2. de woordcombinatie : «de gemeenteraad regelt alles wat van gemeentelijk belang is» betekent dat de gemeenteraad om het even welke maatregel kan nemen op het stuk van aangelegenheden die door de wet, maatregel van algemeen bestuur of provinciale reglementen nog niet op volledige wijze werden geregeld.

58. Hieruit volgt als het ware een vermoeden dat alles wat de provincie- of gemeenteraad regelt van provinciaal of gemeentelijk belang is.

Dit vermoeden is nochtans wederlegbaar en het komt toe aan de voogdij-overheid, de rechterlijke en administratieve rechtbank de opportuniteits- en/of wettigheidscontrole uit te oefenen.

MARTIN DENYS
Advocaat te Brussel.

(1) Lespes J., *Quelques réflexions sur les rapports entre l'Etat et le Gouvernement local*, in : R.S.A. 1950, XVI, blz. 447.

(2) Bernimolin E., *Les institutions provinciales et communales de la Belgique*, deel I blz. 439, Brussel 1891-92; Orban O., *Le droit constitutionnel de la Belgique*, deel III blz. 229-230, Luik-Paris 1906-1911; Wigny P., *Droit constitutionnel*, deel II blz. 814 en 819.

(3) Het heeft geen zin hieraan toe te voegen dat de provincie- en gemeenteraden hierbij hun bevoegdheid niet mogen te buiten gaan want de bevoegdheid van de provincie- en gemeenteraden hangt juist af van de inhoud die men geeft aan de begrippen «provinciaal en gemeentelijk belang».

(4) Huytens E., *Discussions du Congrès national de Belgique*, deel II blz. 16 en 274, Brussel 1844-45; (Van Overloop), *Exposé des motifs de la Constitution belge par un docteur en droit*, blz. 360 en 642, Brussel 1864; Dor G. en Braas A., *La Constitution in Les Nouvelles, Lois Politiques et Administratives*, deel II, Brussel 1935.

(5) Haag H., *Les droits de la Cité*, Brussel 1946, blz. 162.

(6) Haag H., op. cit. blz. 166.

(7) Haag H., op. cit. blz. 169.

(8) De Meyer J., *De territoriale decentralisatie in de Beneluxlanden* in T.B. 1952, VII, blz. 77.

(9) Cass. 26 mei 1852, Pas. I 361.

(10) Sindsdien werd artikel 86 van de provinciale wet gewijzigd bij wet van 27 mei 1870 artikel 2. Niettemin blijft het mogelijk om deze reglementen aan de koninklijke goedkeuring te onderwerpen.

(11) Vranckx A. W., *De ontwikkeling der gemeentelijke autonomie* in T.B. IV, 1949 blz. 161; De Meyer J., *De territoriale decentralisatie in de Beneluxlanden* in T.B. VII, 1952, blz. 78; Meissen M.P.A. *Vergelijking van Belgisch en Nederlands Gemeenterecht*. Proefschrift. Alphen aan Rijn 1954 blz. 71-72; Ganshof van der Meersch, *De l'influence de la Constitution dans la vie politique et sociale en Belgique* in *Revue de l'Université de Bruxelles*. Brussel-Bosvoorde 1954 blz. 39-40; Mast A., *Les grandes agglomérations et l'objection d'inconstitutionnalité* in R.D.A. XCIX 1957 blz. 58, *Overzicht van het administratief recht Gent* 1958 6e uitg. blz. 101-104, 121-122; Buttgenbach A., *Manuel de droit administratif* Brussel 1959 blz. 575-578; Wilkin R. *Précis du droit communal* Brussel 1959 blz. 24-25; Mees K., *Gemeenterecht in Administratief Lexicon* blz. 17-18; De Visschere F., *Het begrip «algemeen belang» in het Belgisch Recht in: Geschiedenis van de Vereniging voor Administratief Recht Haarlem XIX* 1950 blz. 109-110.

(12) Cass. 7 februari 1857. Pas. 1859 I. 115.

(13) Giron A., *Le droit administratif de la Belgique*. Brussel-Paris 1885 2e uitg. Deel I. blz. 111; *Dictionnaire de droit administratif et de droit public*. Brussel 1896, deel III blz. 161; Oppenheim J., *Het nederlandsch gemeenterecht* 3 dln 5e uitg. Haarlem 1928-32, deel I blz. 61. Deze laatste auteur haalt een gelijkaardige poging aan om het «gemeentelijk belang» te definiëren.

(14) Kranenburg R., *Inleiding in de vergelijkende Staatsrechtswetenschap* Haarlem 1955 blz. 187-188.

(15) Cass. 6 april 1922. Pas. I 235.

(16) De Visschere F., *Het begrip «algemeen belang» in het Belgisch Recht in: Geschiedenis van de Vereniging voor Administratief recht*. Haarlem 1950 XIX blz. 107; De Meyer J., *De territoriale decentralisatie in de Beneluxlanden* in T.B. Elsen-Brussel VII 1952 blz. 78; Mast A., *Overzicht van het administratief recht Gent* 1958 6e uitg. blz. 101-103; Lespes J., *Réflexions sur la décentralisation et sur l'autonomie* in R.D.A. Brussel 1939 LXXXIII blz. 295. Deze laatste auteur schrijft nochtans dat de belangen van de territoriaal gedecentraliseerde organen specifiek onderscheiden zijn van de algemene belangen. Dan zou het dus toch mogelijk zijn deze belangen objectief te omschrijven. De auteur voegt er echter aan toe dat deze belangen echter niet af te lijnen zijn...

(17) De Monchy S.J.R., *Handboek voor het nederlandsche provincierecht* Haarlem 1947 blz. 179; Meissen M.P.A. *Vergelijking van Belgisch en Nederlands gemeenterecht*. Proefschrift Alphen aan Rijn 1954 blz. 71-72.

(18) Mast A., *Les grandes agglomérations et l'objection d'inconstitutionnalité* in R.D.A. XCIX Brussel 1957 blz. 57.

(19) Zie nr. 3.

(20) Vb. de Grondwet van de Verenigde Staten van Amerika. Zie : Lespes J., *Le Gouvernement des Etats Unis* nrs. 188-192.

(21) Lespes J., *Quelques réflexions sur les rapports entre l'Etat et le Gouvernement local* in : R.S.A. 1950 XVI blz. 447.

(22) Zie nr. 3.

(23) Orban O., *Manuel de droit administratif* Brussel 1909 2e uitg. blz. 66.

(24) Om praktische redenen maken wij hier het onderscheid niet tussen de wetten en de maatregelen van algemeen bestuur omdat deze laatste slechts kunnen getroffen worden krachtens de wet (art. 78 G.W.).

(25) Wat betreft de reglementen van algemeen bestuur, zie opmerking in noot 24. We onderzoeken hier de bevoegdheid van de provincieraad tgo. de gemeente nog niet. Zie infra.

(26) Boon E., *De reglementaire bevoegdheid van de centrale administratie en van de provinciale en gemeentelijke overheidsorganen* in : R.T. 1952 blz. 322.

(27) Orban O., *Le droit constitutionnel de la Belgique* Luik-Paris 1906-1911 deel III blz. 229-230.

(28) Lespes J., *Réflexions sur la décentralisation et sur l'autonomie* in R.D.A. 1939 LXXXIII blz. 297.

(29) Mast A., *Overzicht van het administratief recht*. Gent 6e uitg. 1958 blz. 101-103.

(30) Meissen M.P.A. *Vergelijking van Belgisch en Nederlands Gemeenterecht*. Proefschrift Alphen aan Rijn 1954 blzz. 71-72.

(31) Kranenburg R., *Inleiding in de vergelijkende Staatsrechtswetenschap* Haarlem 1955 blzz. 187-188.

(32) Buttgenbach A., *Manuel de droit administratif* Brussel 1959 blz. 577.

(33) De Visscher P., *Note d'observations sous Cass. 21 octobre 1954* in R.J.A. IX 1954 blzz. 309-310.

(34) Valerius A., *Organisation, Attributions et Responsabilité des Communes* Parijs - Brussel 1912 3 din. deel I blzz. 165-166; Mees K., *Gemeenterecht in Administratief Lexikon* blzz. 17-18; Dewael A., *De Gemeenteraden en gemeenteraadsleden in Administratief Lexikon* blz. 74.

(35) De Visschere F., *Het begrip «algemeen belang» in*

het Belgisch Recht in: Geschriften van de Vereniging voor administratief recht Haarlem 1950 XIX blz. 110.

(36) Zie nr. 31.

(37) Zie nr. 25.

(38) Naar onze mening is de overschrijding van bevoegdheid een manier van wetskrenking.

(39) Cass. 26 mei 1852 Pas. I. 361; Cass. 7 februari 1857. Pas. 1859 I. 115; Cass. 6 april 1922. Pas. I. 235.

(40) De Visschere F., *Vergelijkende studie der administratieve instellingen*. *Cursus* Leuven 1959-1960.

(41) Buttgenbach A., *Manuel de Droit Administratif* Brussel 1959, blz. 456.

(42) Mast A., *Overzicht van het Administratief Recht*, Gent 1958, blz. 184.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 8 september 1961.

Voorzitter: M. Bayot.

Raadsheer-verslaggever: M. Valentin.

Advokaat-generaal: M. Dumon.

Advokaten: Mrs. Struye en Van Leynseele.

Arbeidsongeval. — Schipper die verdrinkt tijdens pogingen om zijn op het schip met hem wonend in het water gevallen vijfjarig kind te redden. — Maakt een arbeidsongeval uit.

Het ongeval, waardoor een arbeider getroffen wordt in de loop van de uitvoering van zijn arbeids- of bediendenkontraat door een persoon die in gevaar verkeerde ter hulp te komen, maakt een arbeidsongeval uit, wanneer het bewezen is, dat een element, dat eigen is aan het arbeids- of bediendenkontraat of aan de voorwaarden van uitvoering daarvan op de arbeider als zodanig, een verplichting tot bijstand heeft doen rusten. Niet vereist is, dat de daad van bijstand, toewijding en redding in het belang van de onderneming verricht is. (zie nader het arrest.)

Eagle Star Insurance Cy. t./ Kuper en Aearts.

Gelet op het bestreden vonnis, op 11 oktober 1960 door de Rechtbank van eerste aanleg te Namen in hoger beroep gewezen;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1, 4, 9, 19 van het koninklijk besluit van 28 september 1931 tot samenordering van de wetten betreffende de vergoeding van de schade betreffende de arbeidsongevallen, en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden vonnis, na in feite vastgesteld te hebben, dat wijlen Franz De Cock, echtgenoot van verweerster, schipper zijnde in dienst van de firma Van Calster, en op de Samber aan boord van het schip «Jeanne n° G.D.575» varende, om het leven gekomen is door verdrinking door vrijwillig overboord te springen bij een poging om zijn kind Liliane, toen vijf jaar en drie maanden oud, te redden, beslist heeft dat de dood van De Cock te wijten is aan een ongeval, gebeurd in de loop en ter zake van de uitvoering van zijn arbeidscontract, en aanlegster, als in de verbintenissen van de werkgever getreden verzekeraarster tegen arbeidsongevallen veroordeeld heeft tot het betalen aan verweerster, van de vergoedingen, bepaald door de samengeordende wetten betreffende de vergoeding van de arbeidsongevallen, en deze beslissingen hierop gesteund heeft, dat de familie van een

schipper aan zijn leven deelneemt en hem in zijn werk bijstaat, telkens wanneer dit nodig is, dat de reder, omdat het in zijn belang is, het schip inricht om het de schipper mogelijk te maken er met zijn familie op te leven, dat de vervulling, door de overledene bij het litigieuze ongeval, van zijn zedelijke plicht in een spontane handeling ten voordele van zijn kind dat aan het hem opgelegde leven deelachtig is, zeer nauw met de uitvoering van het arbeidscontract verbonden is, en dat, dienvolgens, wijlen De Cock in de loop en ter zake van deze uitvoering overleden is;

eerste onderdeel, dan wanneer de daad van toewijding door een werkman verricht, naar artikel 1 van de samengeordende wetten slechts een arbeidsongeval is indien de werkman als zodanig en in het belang van de onderneming handelt, dan wanneer uit de feitelijke elementen, die door het bestreden vonnis zijn vastgesteld, blijkt, dat de overledene niet als aangestelde van zijn patroon maar als vader zich vrijwillig te water geworpen heeft om te trachten zijn kind te redden en, dan wanneer het bestreden vonnis niet vastgesteld heeft, dat het kind aan de uitvoering van het arbeidscontract deelnam en er integendeel uit de zeer jeugdige leeftijd ervan — vijf jaar en drie maanden die door de beroepen beslissing vastgesteld is, blijkt dat iedere dergelijke deelneming uitgesloten was,

dan wanneer het bestreden vonnis, al heeft het kunnen vaststellen, dat het ongeval zich in de loop van de uitvoering van het arbeidscontract voorgedaan had, dus niet vastgesteld heeft dat het zich ter zake van deze uitvoering voorgedaan had,

dan wanneer het zodoende het litigieuze ongeval ten onrechte als een arbeidsongeval beschouwd heeft;

tweede onderdeel, dan wanneer, althans, het bestreden vonnis de conclusies van aanlegster niet beantwoordt heeft in zover zij daarbij betoogde, dat de overledene gehandeld had, «niet als aangestelde van de werkgever, maar als vader», en dat «zijn daad dus niet in het belang van de onderneming verricht is», dan wanneer, om wettig met redenen omkleed te zijn, de vonnissen en arresten alle middelen en excepties ingeroepen bij de door de partijen regelmatig neergelegde conclusies, moeten beantwoorden,

dan wanneer in elk geval het bestreden vonnis in het onzekere gelaten heeft, of het bedoeld heeft in feite te beslissen dat de overledene de daad van moed waarvan sprake als aangestelde en in het belang van zijn werkgever verricht heeft, dan wel of het bedoeld heeft naar recht te beslissen, dat zelfs indien hij als vader en niet in het belang van de onderneming gehandeld had, het litigieuze ongeval als een arbeidsongeval moest beschouwd worden,

dan wanneer de dubbelzinnigheid van deze redenen

het voor het Hof niet mogelijk maakt zijn controle uit te oefenen op de wettigheid van de bestreden beslissing en met het ontbreken van de door artikel 97 van de Grondwet geëiste redenen gelijkstaat :

Over het eerste onderdeel :

Overwegende dat het ongeval waardoor een arbeider getroffen wordt in de loop van de uitvoering van zijn arbeids- of bediendencontract door een persoon die in gevaar verkeerde ter hulp te komen, een arbeidsongeval uitmaakt wanneer het bewezen is, dat een element dat eigen is aan het arbeids- of bediendencontract of aan de voorwaarden van uitvoering daarvan op de arbeider, als zodanig, een verplichting tot bijstand heeft doen rusten;

Dat niet vereist is, zoals aanlegster doet gelden, dat de daad van bijstand, toewijding en redding in het belang van de onderneming verricht is;

Overwegende dat het vonnis in zijn eigen redenen en in die van de eerste rechter welke hij tot de zijne maakt, vaststelt, zonder deswege bestreden te zijn, dat de getroffene bij het ongeval in uitvoering van zijn contract met zijn familie aan boord van zijn schip woonde en dat zijn familie hem in zijn werk bijstond, dat de patroon in dergelijke arbeidsomstandigheden een waarborg zag voor de goede uitvoering van zijn contract, en dat de getroffene de dood gevonden heeft toen hij, de bewegingen van zijn schip leidende, verplicht was in het water te springen om bijstand te verlenen aan zijn vijfjarig kind dat met hem op het schip leefde;

Overwegende dat de rechter uit deze vaststellingen afleidt, « dat de getroffene op het ogenblik van het ongeval wel degelijk zijn beroepsverplichtingen kweet op de plaats die geschikt is voor het bijzonder karakter van zijn bedrijvigheid... dat de vervulling door De Cck van zijn zedelijke plicht in een spontane handeling, ten voordele van zijn kind dat aan het hem opgelegde leven deelneemt, onbetwistbaar zeer nauw verbonden is met de uitvoering van het arbeidscontract »;

Overwegende dat door er aldus op te wijzen dat het feit of de gebeurtenis welke het kind, dat de getroffene ter hulp gekomen is in gevaar gebracht had, een risico geweest was hetwelk door de uitvoering van het arbeidscontract was geschapen, de feitenrechter juist daardoor vastgesteld heeft, dat de daad van toewijding met deze uitvoering verbonden geweest was, en dat dienvolgens een element, eigen aan de uitvoering van het arbeidscontract, de verplichting om hulp te verlenen had doen ontstaan;

Dat het vonnis uit deze vaststellingen wettig afgeleid heeft dat het ongeval waarbij De Cock Franz om het leven gekomen is zich in de loop van de uitvoering van het arbeidscontract en ter zake van deze uitvoering voorgedaan had;

Over het tweede onderdeel :

Overwegende dat aan de door aanlegster aangevoerde stelling, dat De Cock niet om het leven gekomen was bij een arbeidsongeval, omdat « hij gehandeld had niet als aangestelde van de werkgever maar als vader en dat zijn daad niet in het belang van de onderneming verricht is », de feitenrechter een andere interpretatie van de wet tegenstelt, die waaraan in het antwoord op het eerste onderdeel van het middel herinnerd wordt, waaruit hij afleidt dat De Cock door een arbeidsongeval getroffen werd;

Dat het vonnis aldus de door het onderdeel van het middel bedoelde conclusies passend beantwoord heeft;

Overwegende, anderzijds dat in het bestreden vonnis generlei dubbelzinnigheid schuilt; dat het nader aanduidt, zoals uit het antwoord op het eerste onderdeel van het middel blijkt, welke de juridische beginselen zijn, andere dan de door aanlegster ingeroepene, waaruit het afleidt dat er een arbeidsongeval plaats gehad heeft;

Dat het middel niet kan aangenomen worden;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegster tot de kosten.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 11 september 1961.

Voorzitter : M. Vandermersch.

Raadsheer-verslaggever : M. Hallemans.

Advokaat-generaal : M. Delpelchin.

Strafprocesrecht. — Twee opeenvolgende dagvaardingen voor de politierechter tegen dezelfde verdachte wegens hetzelfde feit. — Uitspraak over het bij de tweede dagvaarding aanhangig gemaakte feit. — Geen nietigheid van dit vonnis.

De omstandigheid, dat bij een politierechtbank, bij wie door een dagvaarding vervolgingen ten laste van een verdachte werden aanhangig gemaakt, reeds wegens hetzelfde feit tegen dezelfde verdachte door een vroegere dagvaarding vervolgingen zijn aanhangig gemaakt maar waarover deze rechtbank nog geen uitspraak deed, brengt niet de nietigheid mede van het vonnis uitgesproken over het feit, zoals dit door de tweede dagvaarding bij de rechter werd aanhangig gemaakt.

Wijckaert t./ O.M.

Gelet op het bestreden vonnis in hoger beroep op 11 oktober 1960 gewezen door de Correctionele Rechtbank te Gent;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van artikel 182 van het wetboek van strafvordering,

doordat het bestreden vonnis aanlegger, die voor hetzelfde feit een eerste maal gedagvaard werd op 11 december 1959 voor de terechtzitting van 8 januari 1960 van de politierechtbank van Evergem en een tweede maal op 1 februari 1960 voor de terechtzitting van 12 februari 1960 van dezelfde rechtbank, veroordeelt op grond van de tweede dagvaarding,

dan wanneer de politierechter bij wie de zaak reeds door de eerste dagvaarding regelmatig aanhangig was gemaakt, hierover geen uitspraak heeft gedaan en de rechter in hoger beroep, zonder deze procedurekwestie te regelen, het eerste vonnis, dat nietig was daar het gevelde werd op grond van een dagvaarding nopens een feit, dat reeds ingevolge een vroegere dagvaarding bij de eerste rechter aanhangig was, heeft bevestigd en alzo de nietigheid heeft overgenomen ;

Overwegende dat de omstandigheid dat hij een politierechtbank, bij dewelke door een dagvaarding vervolgingen werden aanhangig gemaakt lastens een beklaagde, reeds wegens hetzelfde feit tegen dezelfde beklaagde vervolgingen werden aanhangig gemaakt

door een vroegere dagvaarding, maar waarover deze rechtbank nog geen uitspraak deed, de nietigheid niet medebrengt van het vonnis uitgesproken over het feit, zoals dit door de tweede dagvaarding bij de rechter werd aanhangig gemaakt;

Dat het middel, moest het gegrond zijn, de verbreking van het vonnis niet zou medebrengen zodat het niet ontvankelijk is;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van artikel 4 van de wet van 1 augustus 1899, gewijzigd door de wetten van 1 augustus 1924 en 16 december 1935, en van de rechten van de verdediging, doordat het proces-verbaal van 8 november 1959, waarvan op 9 november 1959 door de verbalisanten afschrift aan aanlegger werd gezonden, vermeldt dat aanlegger een inbreuk op artikel 43. 1, van het koninklijk besluit van 4 april 1959 heeft gepleegd en dat aanlegger « aan een kleine proef onderworpen... geen 30 meter ver zag »;

dan wanneer, 1) een koninklijk besluit van 4 april 1959 niet bestaat, 2) het mechanisme van de proef niet werd beschreven en dat het slechts ter terechtzitting van de politierechtbank is dat aanlegger vernam in wat die proef bestaan had, op een ogenblik dienvolgens waarop het aanlegger onmogelijk was nog de onjuistheid van de vaststellingen van de verbalisanten te bewijzen :

Over het eerste onderdeel :

Overwegende dat het vonnis aanleggers' veroordeling acht vernag te slaan niet blijkt dat deze grief, die vreemd is aan de bevoegdheid en enkel het vooronderzoek betreft, aan de feitenrechter onderworpen werd;

Over het tweede onderdeel :

Overwegende dat het vonnis aanleggers' veroordeling steunt op de vaststellingen van de verbalisant dat op het ogenblik van het feit de zichtbaarheid beperkt was tot 50 meter... bevestigd... door de getuigenis van de verbalisant Veys Dion ter terechtzitting van de politierechtbank, en niet op de proef die het voorwerp van huidige grief uitmaakt, proef die zelfs door het vonnis uitdrukkelijk als bewijselement werd uitgesloten;

Dat geen van beide onderdelen van het middel ontvankelijk is;

En overwegende dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

Vlaamse Juristen,

abonneert U

op het

Rechtskundig Weekblad

RAAD VAN STATE

3e Kamer. — 13 oktober 1961.

Voorzitter : M. Somerhausen.

Raadsheren : M.M. De Bock en Holoye.

Substituut-auditeur-generaal : M. Vander Stichele.

Advokaat : Mr. Cyr. Cambier.

Ministeriële departementen. — Splitsing. — Gevolgen in verband met statuut van het Rijkspersoneel. — Advies van de algemene syndicale raad van advies. — Belang.

1. Uit art. 7 K.B. 20 juni 1955 houdende syndikaal statuut van het personeel der openbare diensten, blijkt dat de raadpleging van de algemene syndicale raad van advies, wanneer deze verplicht is, de regering ervan ontslaat het advies van een departementale raad in te winnen; hieruit volgt echter niet dat de overbodige raadpleging van beide raden de nietigheid van de verplichte raadpleging meebrengt.
2. Art. 3, K.B. 20 juni 1955, geeft verzoeker wel het recht om stappen te doen bij de overheden in het gemeenschappelijk belang van het personeel of in het bijzonder belang van een personeelslid, doch machtigt hem niet om zich in de plaats te stellen van de betrokken personeelsleden voor het instellen van beroep bij de R.v.S.
3. Is niet ontvankelijk het beroep van verzoeker wegens schending van een K.B. houdende aanvullende maatregelen voor de dienstaanwijzing van sommige personeelsleden van de Rijksdiensten, zo hij in verloop is wegens syndicale opdracht, daar zijn eventuele dienstaanwijzing bij het verstrijken van zijn verlof wordt bepaald overeenkomstig art. 40, K.B. 20 juni 1955.
4. De overplaatsing van een personeelslid van een gesplitst departement kan diens kansen op bevordering vermeerderen of verminderen, maar dergelijk gevolg van een administratieve reorganisatie kan de prerogatieven, aan de Koning verleend krachtens artt. 65 en 66, 2e lid Grondwet niet afschaffen of beperken.
4. Het algemeen regeringscommissariaat voor de bevordering van de arbeid is geen openbare instelling en bezit geen rechtspersoonlijkheid; De Koning wijst het departement aan bij hetwelk dit commissariaat zal verbonden worden.
5. De toestand van de ambtenaar die buiten kader is geplaatst en de toestand van de ambtenaar die wegens speciale opdracht ter beschikking is gesteld, verschillen van de rechtspositie omschreven in art. 40, K.B. 20 juni 1955, daar verzoeker die als vakbond-militant de A.C.O.D. vertegenwoordigt, in werkelijke dienst is.
6. De opheffing van de bepalingen, die de inrichting en de werkwijze van de dienst, opgericht bij art. 11bis § 3 W. 16 maart 1954, regelden, wijzigd de organisatie van het werk in de terzake bepaalde ministeriële departementen en openbare instellingen, zodat deze maatregel vooraf aan het advies van de algemene syndicale raad moest onderworpen worden; het doet niets ter zake dat deze dienst in feite niet heeft bestaan.

Crèvecoeur t./ Belgische Staat (1. Minister van Tewerkstelling en van Arbeid; 2. Minister van sociale voorzorg)

Arrest nr. 8851

Gezien het op 27 maart 1959 ingediende verzoek-

schrift, waarbij Charles Crèvecoeur, handelend als directeur bij het ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg, als lid van de departementale syndicale raad van advies bij dat ministerie, als lid van de algemene syndicale raad van advies en als secretaris-generaal van de Algemene Centrale der openbare diensten, een vakorganisatie die door alle ministers is erkend om de belangen van het personeel te vertegenwoordigen, de nietigverklaring vordert van :

« 1) het koninklijk besluit van 27 januari 1959 tot regeling van de splitsing van het ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg en tot verdeling van zijn bevoegdheden en betrekkingen over het ministerie van Arbeid en het ministerie van Sociale Voorzorg;

2) het koninklijk besluit van 27 februari 1959 tot opheffing van het koninklijk besluit van 14 mei 1958 betreffende de inrichting en de werking van de dienst opgericht bij artikel 11bis, § 3, van de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut, gewijzigd bij het koninklijk besluit van 18 december 1957 »;

Over de eerste bestreden akte :

Overwegende dat de Koning op 6 november 1958 het ontslag van de Minister van Arbeid en Sociale Voorzorg heeft aanvaard en dezelfde dag een Minister van Arbeid en een Minister van Sociale Voorzorg heeft benoemd; dat een koninklijk besluit van 8 december 1958 op beknopte wijze de onderscheiden bevoegdheden van de twee nieuwe ministeriële departementen heeft vastgesteld; dat de eerste bestreden akte het koninklijk besluit van 8 december 1958 opheft, de bevoegdheden van de twee nieuwe departementen uitvoeriger bepaalt en de ambtenaren van het gesplitste ministerie met name voor hun dienst aanwijst;

Overwegende dat verzoeker in zijn laatste memorie betoogt, dat « de bepalingen van artikel 15 van het koninklijk besluit van 27 januari 1959, die kennelijk organieke en reglementaire bepalingen zijn... niet voor advies aan de afdeling wetgeving van de Raad van State zijn voorgelegd en dat derhalve de wet van 23 december 1946 geschonden is »;

Overwegende dat het middel de openbare orde raakt en ontvankelijk is, ofschoon niet in het verzoekschrift opgeworpen;

Overwegende dat het bestreden besluit voor advies aan de afdeling wetgeving is voorgelegd, zoals uit de aanhef blijkt; dat het middel niet opgaat;

Overwegende dat verzoeker in een eerste middel betoogt dat de eerste bestreden akte genomen is met schending van artikel 7, §§ 1, 2 en 5, van het koninklijk besluit van 20 juni 1955 houdende syndicaal statuut van het personeel der openbare diensten, voor zover de algemene syndicale raad van advies en de departementale syndicale raad van advies beide om advies zijn gevraagd over een kwestie, die uitsluitend tot de bevoegdheid van de in de tweede plaats genoemde raad behoort en voor zover de artikelen 15 en 16 van het bestreden besluit niet voor advies aan de bevoegde syndicale raad voor advies zijn voorgelegd;

Overwegende dat artikel 7 van het koninklijk besluit van 20 juni 1955 in de §§ 1 en 2 de onderscheiden bevoegdheid van de algemene syndicale raad van advies en van de departementale raden vaststelt; dat § 5 eraan toevoegt : « de bevoegdheid van de algemene syndicale raad van advies sluit deze van de syndicale raden van advies uit... »; dat uit deze bepaling volgt, dat de raadpleging van de algemene raad, wanneer deze verplicht is, de regering ervan ontslaat het advies

van een departementale raad in te winnen; dat daaruit niet volgt dat de overbodige raadpleging de nietigheid van de verplichte raadpleging medebrengt; dat het eerste deel van het middel in rechte faalt;

Overwegende dat artikel 15 van het bestreden besluit bepaalt dat de ambtenaren van de twee nieuwe departementen voor de vacante betrekking in aanmerking blijven komen ingeval de Raad van State een benoeming in een ambt van het gesplitste ministerie vernietigt; dat het artikel voor dat geval bepaalt, op welke wijze de kandidaten door de directieraden van beide departementen worden voorgedragen; dat deze van het statuut van het Rijkspersoneel afwijkende bepalingen tot stand zijn gekomen na advies van de in raad vergaderde ministers; dat zij dus terecht voor advies aan de algemene syndicale raad van advies zijn voorgelegd; dat het tweede gedeelte van het middel in rechte faalt;

Overwegende dat artikel 16 van het bestreden besluit zich beperkt tot het opheffen van het koninklijk besluit van 8 december 1958, hetwelk de onderscheiden bevoegdheden van de twee nieuwe departementen op beknopte wijze had vastgesteld; dat deze opheffing het noodzakelijk gevolg is van de in de artikelen 1 tot 15 voorgeschreven maatregelen; dat de opheffingsbepaling niet voor advies aan de syndicale raad van advies behoefde te worden voorgelegd aangezien de maatregelen tot vervanging van de voorzieningen van het opheffen besluit waren voorgelegd; dat het derde gedeelte van het middel niet opgaat;

Overwegende dat verzoeker zich in een tweede middel beroept op schending van artikel 13, derde lid, van het koninklijk besluit van 20 januari 1939 op het vast wervingssecretariaat;

Overwegende dat de in het middel bedoelde bepaling de rechten vaststelt van kandidaten, die bij een vergelijkend examen voor overgang naar een hogere categorie of bij een vergelijkend examen voor toelating tot de proeftijd niet in batige orde zijn gerangschikt;

Overwegende dat verzoeker als directeur in de hoogste categorie van het Rijkspersoneel is gerangschikt; dat hij er, in die hoedanigheid, geen belang bij heeft, zich op een schending van artikel 13, derde lid, van het koninklijk besluit van 20 januari 1939 te beroepen; dat hij niet bevoegd is om op te treden in het belang van particulieren, die geslaagd zijn voor een vergelijkend examen voor toelating tot de proeftijd; dat hij zich vergeefs beroept op artikel 3 van het koninklijk besluit van 20 juni 1955 houdende syndicaal statuut van het personeel der openbare diensten om te beweren, dat hij optreedt in het belang van Rijkambtenaren die geslaagd zijn voor een vergelijkend examen voor overgang naar een hogere categorie; dat artikel 3 van het koninklijk besluit van 20 juni 1955 immers bepaalt : « In de ministeries en instellingen van openbaar nut waarbij zij zijn erkend, mogen de syndicale organisaties : a) stappen doen bij de overheden in het gemeenschappelijk belang van het personeel of in het bijzonder belang van een personeelslid... »; dat het aldus door de Koning toegestane optreden van de syndicale organisaties hen niet kan machtigen om zich in de plaats van de betrokken personeelsleden te stellen voor het instellen van beroep bij de afdeling administratie van de Raad van State;

Overwegende dat verzoeker zich in een derde middel beroept op schending van het koninklijk besluit van 24 december 1958 houdende aanvullende maatre-

gelen voor de dienstaanwijziging van sommige personeelsleden van de Rijksdiensten;

Overwegende dat verzoeker met verlof is wegens syndicale opdracht overeenkomstig artikel 40 van het koninklijk besluit van 20 juni 1955; dat zijn eventuele dienstaanwijziging bij het verstrijken van zijn verlof door genoemd artikel 40 is bepaald; dat hij derhalve niet ontvankelijk is om zich op schending van het koninklijk besluit van 24 december 1958 te beroepen;

Overwegende dat verzoeker zich in een vierde middel beroept op schending van artikel 6 van de Grondwet, voor zover het bestreden besluit bij het Rijkspersoneel een categorie van minder begunstigde personeelsleden zou hebben ingevoerd;

Overwegende dat de Koning, krachtens artikel 65 van de Grondwet, de ministers benoemt en ontslaat; dat de Koning op discretionaire wijze het aantal ministers en hun bevoegdheden bepaalt; dat de Koning, krachtens artikel 66, tweede lid, de ambtenaren bij het algemeen bestuur benoemt, en dat uit die tekst af te leiden is, dat hij bevoegd is om het statuut der ambtenaren bij het algemeen bestuur vast te stellen; dat de overplaatsing van een personeelslid van een gesplitst departement naar een nieuw ministerieel departement diens kansen op bevordering weliswaar kan vermeerderen of verminderen, maar dat zodanig gevolg van een administratieve reorganisatie de door de artikelen 65 en 66, tweede lid, van de Grondwet aan de Koning verleende prerogatieven niet kan afschaffen of beperken; dat het middel niet opgaat;

Overwegende dat verzoeker zich in een vijfde middel beroept op schending van de besluitwetten van 6 juni 1945 en 4 november 1946 houdende oprichting van een algemeen regeringscommissariaat voor de bevordering van de arbeid in zover dit bij de wet opgericht commissariaat een rechtspersoonlijkheid bezit die onderscheiden is van die van de Staat en niet aan het ministerie van Arbeid mocht worden verbonden; dat verzoeker beweert er persoonlijk belang bij te hebben, dat de commissaris-generaal geen zitting heeft in de directieraad waaronder hij ressorteert;

Overwegende dat de besluitwet van 6 juni 1945 bij het kabinet van de Eerste-Minister een algemeen regeringscommissariaat voor de bevordering van de arbeid heeft ingesteld, belast met de coördinatie van de werkzaamheid der ministeriële diensten inzake bevordering van de arbeid en met het doen van gemotiveerde voorstellen betreffende de maatregelen die tot het uitvoeren van zijn opdracht het best geschikt zijn; dat de besluitwet van 4 november 1946 deze dienst heeft overgebracht naar het ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg; dat het commissariaat-generaal geen openbare instelling is en dus geen rechtspersoonlijkheid bezit; dat noch het feit dat een administratieve dienst bij een wet of ter uitvoering van een wet is ingesteld, noch de aan die dienst gegeven benaming commissariaat-generaal, de Koning verbieden die dienst aan een bepaald ministerie te verbinden of hem van een departement naar een ander over te brengen; dat de Koning, door het commissariaat-generaal te verbinden aan het departement van Arbeid waartoe verzoeker behoort, zijn bevoegdheid niet heeft overschreden;

Overwegende dat verzoeker in een zesde middel betoogt, dat het bestreden besluit artikel 11bis, § 3, van de wet van 16 maart 1954 gewijzigd bij het koninklijk besluit van 18 december 1957, schendt voor zover het de aan het ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg toevertrouwde speciale dienst verbindt aan het ministerie van Sociale Voorzorg; dat hij zich in een

zevende middel beroept op schending van « de letter en de geest van de wet van 16 maart 1954 waarbij de wetgever alle controlediensten van het ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg alsook alle daaronder ressorterende parastatale instellingen heeft willen centraliseren, terwijl de Koning, door het bestreden besluit, een zo onverklaarbare als overbodige splitsing verricht »;

Overwegende dat artikel 11bis van de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut in de instellingen van openbaar nut, die onder het ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg ressorteren, en in de door de Koning te bepalen mate, de controlediensten, de sociale diensten, de rechtskundige diensten, de diensten voor economische studie en de diensten voor statistiek heeft afgeschaft; dat de Staat, luidens § 2 van artikel 11bis, de activiteiten van de afgeschafte diensten die onder de bevoegdheid van het ministerie van Arbeid en van Sociale Voorzorg staan, overneemt; dat luidens § 3 van artikel 11bis voor de werking van de dienst die voor de uitvoering van § 2 vereist is, een beroep wordt gedaan op personeelsleden van de onder artikel 1, B, van de wet genoemde openbare instellingen welke onder het ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg ressorteren;

Overwegende dat artikel 5, § 1, van het bestreden besluit bepaalt : « De dienst opgericht bij artikel 11bis, § 3, van de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut... maakt deel uit van het ministerie van Sociale Voorzorg »; dat verzoeker niet doet blijken van enig persoonlijk belang bij de vernietiging van deze bepaling; dat hij niet ontvankelijk is om zich te beroepen op schending van artikel 11bis van de wet van 16 maart 1954, en evenmin op miskennen van de geest van die wet;

Overwegende dat verzoeker zich in een achtste middel beroept op schending van de wet van 29 maart 1957 houdende goedkeuring van het internationaal verdrag n° 81 betreffende de arbeidsinspectie in de industrie en de handel, hetwelk op 11 juli 1947 te Genève door de internationale arbeidsorganisatie is aangenomen, voor zover het bestreden koninklijk besluit de diensten van de sociale inspectie splitst, terwijl de wetgever wilde dat zij in een zelfde departement werden gecentraliseerd;

Overwegende dat verzoeker niet bewijst er enig persoonlijk belang bij te hebben, de door het verdrag n° 81 overigens niet verboden splitsing der diensten van de arbeidsinspectie te verhinderen;

Overwegende dat verzoeker zich in een negende middel beroept op schending van het koninklijk besluit van 27 januari 1955 betreffende de wedertewerkstelling der Rijksambtenaren, voor zover de bestreden akte aan de ambtenaren, die uit het ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg komen, niet evenveel rechten toekent als het evengenoemde besluit;

Overwegende dat verzoeker met verlof is wegens syndicale opdracht en dus niet in instantie van wedertewerkstelling is geplaatst; dat hij niet ontvankelijk is om zich op dat middel te beroepen;

Overwegende dat verzoeker zich in een tiende middel beroept op schending van het koninklijk besluit van 24 februari 1954 tot oprichting van een sociale dienst bij de diensten van het ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg; dat hij doet gelden, dat de Koning, door deze dienst aan het ministerie van Arbeid te verbinden, aan de ambtenaren van het ministerie

van Sociale Voorborg het voordeel van het koninklijk besluit van 24 februari 1954 ontzegt;

Overwegende dat verzoeker is aangewezen voor het ministerie van Arbeid, aan welk ministerie de bij het koninklijk besluit van 24 februari 1954 opgerichte sociale dienst is verbonden; dat hij derhalve hierdoor geen persoonlijk nadeel heeft kunnen ondervinden;

Overwegende dat verzoeker zich in een elfde middel beroept op schending van het beginsel dat alle Belgen gelijk zijn voor de wet, voor zover artikel 15 van het bestreden besluit de personeelsleden, die vóór de splitsing een beroep tot nietigverklaring bij de Raad van State hadden ingesteld, begunstigt boven hen die dat niet hadden gedaan;

Overwegende dat het bestreden besluit door het regelen van de gevolgen van een eventuele vernietiging van bepaalde benoemingen door de Raad van State, artikel 6 van de Grondwet niet heeft geschonden;

Overwegende dat verzoeker in een twaalfde middel betoogt, dat de bestreden akte hem op onwettige wijze indeelt bij de ambtenaren, die buiten kader of wegens bijzondere opdracht ter beschikking zijn gesteld, terwijl hij, als vakbondmilitant die de Algemene Centrale der openbare diensten vertegenwoordigt, in werkelijke dienst is;

Overwegende dat, luidens artikel 40 van het koninklijk besluit van 20 juni 1955 houdende syndicaal statuut van het personeel der openbare diensten, « De ambtenaar, in werkelijke dienst op het ogenblik van zijn erkenning als afgevaardigde van een erkende syndicale organisatie, met verlof is indien hij het personeel regelmatig en doorlopend vertegenwoordigt »; dat dit artikel eraan toevoegt: « als dusdanig wordt de ambtenaar beschouwd als zijnde in dienstactiviteit »;

Overwegende dat de toestand van de ambtenaar die buiten kader is geplaatst en de toestand van de ambtenaar die wegens speciale opdracht ter beschikking is gesteld, verschillen van de rechtspositie omschreven in artikel 40 van het koninklijk besluit van 20 juni 1955; dat de tegenpartijen niet beweren verzoekers erkenning als afgevaardigde van de Algemene Centrale der openbare diensten te hebben ingetrokken om hem buiten kader te plaatsen of ter beschikking te stellen; dat de bestreden akte door machtsoverschrijding is aangetast voor zover zij verzoeker in een administratieve toestand plaatst, die niet de zijne is;

Over de tweede bestreden akte :

Overwegende dat het koninklijk besluit van 27 februari 1959 zich beperkt tot het opheffen van het koninklijk besluit van 14 mei 1958 betreffende de inrichting en de werking van de dienst opgericht bij artikel 11 bis, § 3, van de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut;

Overwegende dat verzoeker zich beroept op schending van het koninklijk besluit van 20 juni 1955 houdende syndicaal statuut van het personeel van de openbare diensten, voor zover het bestreden besluit met miskenning van verzoekers prerogatieven is uitgevaardigd zonder raadpleging van de algemene syndicale raad van advies;

Overwegende dat het bestreden besluit betrekking heeft op de inrichting van het ministerie van Arbeid en van het ministerie van Sociale Voorzorg, alsook op de inrichting van openbare instellingen; dat de maatregelen, welke het uitvaardigt of impliceert, voor advies hadden moeten worden voorgelegd aan de alge-

mene syndicale raad van advies waarvan verzoeker lid is; dat het weinig ter zake doet, dat de bij artikel 11bis, § 3, van de wet van 16 maart 1954 opgerichte dienst in feite niet heeft bestaan; dat de opheffing van de bepalingen, die de inrichting en de werkwijze van die dienst regelden, de organisatie van het werk in de hiervoren genoemde ministeriële departementen en openbare instellingen wijzigt; dat het middel gegrond is;

Overwegende dat verzoeker vergeefs betoogt, dat de vernietiging van de tweede bestreden akte ook de vernietiging van de eerste bestreden akte, of althans van de artikelen 4, 5, 8, 10, 11 en 12 van dat besluit, tot gevolg heeft; dat de vernietiging van de tweede bestreden akte immers de toestand, die het gevolg van de eerste bestreden akte was, herstelt;

Besluit :

Artikel 1. — Artikel 11, § 2, van het koninklijk besluit van 27 januari 1959 is vernietigd voor zover het bepaalt, dat directeur Charles Crèveœur buiten kader of ter beschikking wegens bijzondere opdracht is.

Artikel 2. — Het koninklijk besluit van 27 februari 1959 tot opheffing van het koninklijk besluit van 14 mei 1958 is vernietigd.

Artikel 3. — Voor het overige is het beroep verworpen.

Artikel 4. — Van dit arrest zal een uittreksel in het Belgisch Staatsblad worden bekendgemaakt.

Artikel 5. — De kosten, bepaald op 750 frank, komen ten laste van verzoeker tot een beloop van 350 frank, ten laste van de Staat (ministerie van Tewerkstelling en van Arbeid) tot een beloop van 25 frank en ten laste van de Staat (ministerie van Sociale Voorzorg) tot een beloop van 375 frank.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

16e Kamer. — 13 december 1961.

Voorzitter : M. Schuermans.

Raadsheren : M.M. Holvoet en Screvens.

Openbaar Ministerie : M. Smets, advocaat-generaal.

Advokaten : Mrs. Chr. Vanderveeren, Detroyer en Demey.

Valsheid in geschriften en gebruik ervan. — Verjaring. — Stuiting door het gebruik door een der ouders. — Bedrieglijk opzet.

Het gebruik van valse stukken door een der ouders, de voorziene en gewilde voortzetting van de vals-heden zijnde, stuit de verjaring van de valsheden in hoofde van al de betichten. De ouders van de valsheden zijn strafrechtelijk verantwoordelijk voor dit gebruik.

De valsheid in geschriften en het gebruik ervan werden gepleegd met bedrieglijk opzet als een der ouders er belang bij had door de verzekeringsmaatschappij van een andere vader vergoed te worden en alsoo een hogere vergoeding te bekomen dan deze welke hem door zijn eigen verzekeringsmaatschappij uitgekeerd werd.

O.M. en de N.V. « De Verenigde Provinciën » t/
V. d. E... E., De M... I. en M... S.

Beticht van, in het rechterlijk arrondissement Brussel, van 10 februari 1956 tot 13 januari 1959, de feiten

zonder onderbreking van meer dan drie jaar de achtereenvolgende en voortdurende uiting uitmakende van hetzelfde misdadig opzet,

De drie,

om de misdrijven uitgevoerd te hebben of aan de uitvoering ervan rechtstreeks medegewerkt te hebben,

met bedrieglijk opzet of met het oogmerk om te schaden, in authentieke en openbare geschriften, in handels- of bankgeschriften of in private geschriften valsheid gepleegd te hebben, hetzij door valse handtekeningen, hetzij door namaking of vervalsing van geschriften of handtekeningen, hetzij door overeenkomsten, beschikkingen, verbintenissen of ontlastingen van schuld valselijk op te maken of door ze achteraf in de akten in dingen, van verklaringen of van feiten, welke deze akte voegen, hetzij door toevoeging of vervalsing van beten tot doel hadden op te nemen en vast te stellen,

om namelijk, ten einde bedrieglijk de uitbetaling te bekomen aan eerste betichte, van geldelijke vergoedingen als gevolg van een ongeval hem overkomen, door de naamloze vennootschap De Verenigde Provinciën, verzekeringsmaatschappij van derde betichte valse ongevalgeschriften te hebben opgesteld of doen opstellen, en namelijk :

1. de aangifte gedagtekend 10 februari 1956, gericht aan de « Maatschappij van Algemene Verzekeringen van Parijs » volgens welke een koe, zich bevindende op de wagen van derde betichte op het lichaam van eerste betichte was gesprongen,

2. de aangifte gedagtekend 10 februari 1956, gericht aan de naamloze vennootschap De Verenigde Provinciën, volgens dewelke de achterdeur van de vrachtwagen van derde betichte op het lichaam van eerste betichte was gevallen ;

dan wanneer in werkelijkheid het ongeval aan eerste betichte was overkomen door het feit dat hij eenvoudig op de gladde grond was uitgegleden,

en om, met hetzelfde bedrieglijk opzet of hetzelfde oogmerk om te schaden, van gezegde stukken gebruik gemaakt te hebben wetende dat ze vals waren.

.....

Overwegende dat de beroepen regelmatig zijn naar vorm en tijd ;

Overwegende dat uit de verklaringen van derde betichte Massage Ludovicus duidelijk blijkt dat de drie betichten in gemeen overleg gehandeld hebben met het oogmerk de schade voortvloeiende uit een ongeval waarvan eerste betichte Van der Elst Emilius het slachtoffer was geweest op 8 februari 1956 door de Naamloze Vennootschap « De Verenigde Provinciën », verzekeringsmaatschappij van derde betichte te doen vergoeden, alswaanneer het ongeval te wijten was noch aan een zaak onder bewaking van derde betichte, noch aan een dier dat aan derde betichte toebehoorde en hetzij onder dezes bewaking was, hetzij verdwaald of ontsnapt was ; zoals voorkomt uit de op dat punt eensluidende verklaringen van eerste en derde betichte (stukken 5 - 6 van het dossier) ;

Overwegende dat met gezegde bedoeling op de aangifte de dato 10 februari 1956, aan de « Maatschappij van Algemene Verzekeringen van Parijs » gericht, valselijk vermeld werd dat het ongeval veroorzaakt werd door een koe die « van de auto op het lijf » van eerste betichte gesprongen was, zodat de nadruk gelegd werd op de verantwoordelijkheid van derde betichte ;

Dat deze aangifte, die voor eerste betichte door de verzekeraarsagent getekend werd, voor het grootste gedeelte geschreven werd door tweede betichte welke ondermeer eigenhandig de omstandigheden van het ongeval vermeldde; dat de elementen van de zaak uitwijzen dat eerste betichte hieraan niet vreemd gebleven

is en, bewust, in overleg met tweede betichte — zijn echtgenote — de valse verklaring had toen opstellen ;

Overwegende dat derde betichte de valse aangifte de dato 10 februari 1956, aan de Naamloze Vennootschap « De Verenigde Provinciën » gericht, op aanvraag en in het belang van de twee andere betichten, deed opstellen en tekende ;

Overwegende dat eerste betichte op 13 januari 1959, derde betichte en de Naamloze Vennootschap « De Verenigde Provinciën » liet dagvaarden om hen te horen verantwoordelijk verklaren voor kwestig ongeval en te zien veroordelen hem te vergoeden ;

Dat te dien einde in de dagvaarding gesteund werd op het administratief dossier opgesteld door de twee verzekeringsmaatschappijen en alzo gebruik gemaakt van de valse ongevalaangifte met het doel waarvoor zij opgesteld werden ;

Dat dit gebruik, de voorziene en gewilde voortzetting van de valsheden zijnde, de verjaring van de valsheden in hoofde van al de betichten stuit ; dat de daders van de valsheden daarenboven strafrechtelijk verantwoordelijk zijn voor dit gebruik (vaste rechtspraak, zie ondermeer Cass. 6 juli 1953, Pas. 1953, 1, 890 ; id. 20 september 1954, Pas. 1955, 1, 20) ;

Overwegende dat derde betichte tevergeefs inroept dat de valse aangifte door hem tijdig zou herroepen geweest zijn ; dat deze herroeping slechts na hierbovenvermeld gebruik, — hetzij op 20 januari 1959 —, plaats greep ;

Overwegende dienvolgens dat de verjaring van de openbare vordering niet verworven is, de feiten der telastlegging de achtereenvolgende en voortdurende uiting zijnde geweest van eenzelfde misdadig opzet ;

Overwegende dat de derde betichte nochtans niet deelgenomen heeft aan de feiten der telastlegging onder primo door de eerste rechter weerhouden en dat deze feiten in zijn hoofde niet bewezen zijn gebleven ;

Dat de feiten der telastlegging onder secundo tegen hem weerhouden wel bewezen zijn gebleven ;

Overwegende dat de feiten der telastlegging door de eerste rechter ten laste van eerste en tweede betichte weerhouden insgelijks bewezen zijn gebleven ;

Overwegende dat de betichten met bedrieglijk opzet gehandeld hebben ; dat inderdaad eerste betichte er belang bij had door de Naamloze Vennootschap « De Verenigde Provinciën », verzekeringsmaatschappij van derde betichte, vergoed te worden en alzo een hogere vergoeding te bekomen dan deze welke hem door zijn eigen verzekeringsmaatschappij uitgekeerd werd ;

Dat artikel 19 van de verzekeringsovereenkomst tussen de naamloze vennootschap « De Verenigde Provinciën » en derde betichte getroffen ten onrechte ingeroepen wordt door derde betichte die in werkelijkheid niet verantwoordelijk was voor dit ongeval zoals eerste betichte het zelf stellig verklaard heeft in de loop van het vooronderzoek (stuk 5 - 6 blz. 3) ;

Overwegende dat de valsheden in geschriften en het gebruik ervan zich vermengen ;

Overwegende dat de straftoemeting is aangepast zowel wat de feiten betreft ten laste van eerste en tweede betichte weerhouden als wat betreft de thans ten laste van derde betichte weerhouden feiten ;

Overwegende dat over de eis van de burgerlijke partij naar behoren beslist werd ;

Om deze redenen :

het Hof,
rechtdoende op tegenspraak en binnen de perken van de beroepen ;

Gezien de wetbepalingen in het bestreden vonnis aangehaald, alsook artikels :

24 van de wet van 15 juni 1935 ; 211 van het wetboek van strafvordering ; 21, 22, 23, van de wet van 17 april 1878 zijnde artikel 1 van de wet van 30 mei 1961, ter zitting aangeduid door de heer Voorzitter;

Alle andere of meeromvattende besluiten van de hand wijzende,

Ontvangt de beroepen ;

Bevestigt het bestreden vonnis zowel op straf- als op burgerlijk gebied, mits deze enkele wijziging dat de feiten der telastlegging onder primo omschreven niet bewezen zijn gebleven lastens derde betichte die uit hoofde van deze feiten vrijgesproken wordt en dat de tenzijne laste uitgesproken straf toepasselijk blijft op de thans weerhouden feiten ;

Verwijst de drie betichten solidair in de kosten van beroep zonder onderscheid.

HOF VAN BEROEP TE GENT

5e Kamer. — 2 mei 1961.

Voorzitter : M. Maraïte.

Raadsheren : M.M. De Vreese en Vanparijs.

Advokaat-generaal : M. De Hoon.

Advokaten : Mrs. Puissant (Oudenaarde) en Hallet (Gent).

1. **Koop-verkoop.** — Prijs noch bepaald, noch bepaalbaar. — Geen koop-verkoop.
2. **Notaris.** — Verhandelings tussen cliënten met het oog op eventuele koop-verkoop. — Beweerd bestaan van verkoopcompromis. — Kennis door de notaris. — Beroepsgeheim. — Getuigenis van de notaris voor het gerecht. — Weigering van de notaris wegens gewetensbezwaar.

1. *Er is geen koop-verkoop wanneer de partij die zodanige overeenkomst inroept het bewijs niet levert van een tussen partijen overeengekomen bepaalde of bepaalde prijs.*
2. *Krijgt kennis naar aanleiding van de uitoefening van zijn ministerieel ambt, en is derhalve voortgaande op zijn geweten, ertoe gerechtigd het beroepsgeheim in te roepen en te weigeren in rechten getuigenis dienaangaande af te leggen, de notaris die, als raadsman in verhandeling van onroerende goederen, en met het oog op het voorbereiden en het verantwoord neerschrijven van de ontworpen verbintenissen, kennis heeft van de koopverhandelingen tussen twee cliënten van zijn notarieel kantoor; het zo beweerd bestaan van een zgn. « verkoopcompromis », tussen deze beide personen gesloten, behoort evenzeer tot het beroepsgeheim van de notaris als de eigenlijke onderhandelings tussen zelfde personen.*

Mr. Puissant q.q. t./ Busson, Charles.

Advies O.M.

I. *Nopens hetgeen voorafgaat.*

1. In zijn hoedanigheid van curator over het faillissement van zekere Van Liefde Cyriel, voorheen beenhouwer te Oudenaarde, heeft de heer advokaat-pleitbezorger, Meester Leon Puissant, uit Oudenaarde, bij inleidend deurwaardersexploot van 7 augustus 1956, vóór de rechtbank van eerste aanleg te Oudenaarde, een vordering ingesteld tegen zekere Busson Charles, vee-

handelaar te Leupegem, ten einde hem te horen veroordelen tot betaling van een schadeloosstelling ten bedrage van 133.955 frank, meer de vergoedende intresten sedert 1 november 1955, de gerechtelijke intresten en de kosten, en dit op grond van volgende feiten :

In het najaar van 1955, zou Busson van de naderhand op 27 maart 1956 op bekentenis faillietverklaarde Van Liefde een huis met aanhorigheden hebben gekocht, gelegen te Kaster, voor een prijs die als volgt tussen partijen zou zijn bedongen : Busson (koper) zou alle hypothecaire schulden van Van Liefde (verkoper) vereffenen, meer bepaald 200.000 F, terwijl Busson tevens aan Van Liefde kwijtschelding zou verlenen van diens schuld t.a.v. Busson, hetzij 275.000 F, ter uitzondering van 100.000 F, zodat de koopprijs van het onroerend goed aldus 375.000 F zou hebben belopen.

Bedoelde koop-verkoop zou tussen partijen gesloten zijn ten kantore van notaris W..., te B..., en opgenomen zijn in een onderhandse akte door beide partijen ondertekend, bescheid dat nog steeds in dit notarieel kantoor zou bewaard worden.

Busson, die beweerd heeft en, thans nog steeds voorhoudt dat tussen partijen, betreffende bedoeld onroerend goed, nooit een definitieve overeenkomst van koop-verkoop gesloten werd, hoofdzakelijk wat de koopprijs betreft, heeft dan ook geweigerd van deze beweerd onderhandse overeenkomst een notariële akte te doen verlijden, aldus, naar de beweringen van de curator, aan faillietverklaarde Van Liefde en aan zijn schuldeisers een schade veroorzakende, daar naderhand de verkoop van dit onroerend goed bij dadelijke uitwinning slechts 250.000 F opbracht, zodanig dat, na het aftrekken der onkosten en hypothecaire leningen, de curator slechts een bedrag van 41.045 F ontving. Aldus werden de schulden ten bedrage van 275.000 F, welke normaal zouden gedelgd geweest zijn, in het faillissement ingebracht, met het gevolg dat de schade zou belopen 275.000 — 41.045 — 100.000 F hetzij : 133.955 F.

2. Op verzoek van de curator, heeft de rechtbank, bij vonnis van 27 november 1956 een verhoor van verweerder Busson op feiten en vraagpunten gelast, hetwelk doorging op 12 december 1956.

3. Bij vonnis op tegenspraak van 2 juli 1957, doch niet uitvoerbaar bij voorraad, heeft de rechtbank geoordeeld dat uit de door Busson, tijdens dit verhoor, afgelegde verklaringen, in hun geheel beschouwd, niet met zekerheid kon uitgemaakt worden of er tussen partijen wel een overeenkomst tot stand gekomen was betreffende de koopprijs van het onroerend goed, terwijl, in verband met andere bepaalde feiten, het bewijs van die overeenkomst tussen Busson en Van Liefde, overeenkomstig de bepalingen van artt. 1341 en 1325, B.W., zou dienen te worden geleverd, « quod non ».

De rechtbank heeft evenwel aanvaard dat sommige verklaringen, door Busson afgelegd, tijdens zijn verhoor op feiten en vraagpunten, een begin van schriftelijk bewijs dat door het door de curator uitdrukkelijk aangevraagd getuigenverhoor kon worden aangevuld.

De rechtbank heeft dan ook de curator ertoe gemachtigd de door hem uitgestippelde feiten door middel van getuigen te bewijzen, mits evenwel meer stipte omschrijving van sommige van deze feiten.

4. Dit getuigenverhoor werd, op verzoek van de curator gehouden op 10 oktober 1957, zonder dat hij vooraf enig voorbehoud maakte, o.m. met het oog op eventueel hoger beroep tegen het tussenvonnis waarbij die onderzoeksmaatregel bevolen werd.

Naderhand werd door de curator klacht ingediend

bij de Prokureur des Konings te Oudenaarde (12 november 1957) tegen een der ondervraagde getuigen, met name zekere De Cordier Jozef, uit Eenname, wegens meeneed.

Het gerechtelijk strafonderzoek, dat in verband met deze klacht werd gevorderd, werd gesloten bij beschikking van buitenvervolginstelling van 4 februari 1958.

5. Ten slotte, bij vonnis op tegenspraak van 25 maart 1958, heeft de rechtbank te Oudenaarde geoordeeld dat het getuigenverhoor het bewijs van de door de curator ingeroepen feiten niet had geleverd, en dat dienvolgens het bewijs van de door hem ingeroepen overeenkomst van koop-verkoop niet werd bijgebracht; derhalve, heeft de rechtbank de eis van de curator afgevozen als zijnde niet gegrond.

* * *

II. Het hoger beroep.

Bij akte van 2 mei 1958, is de curator in hoger beroep gekomen tegen :

a) het tussenvonnis van 2 juli 1957;

b) het eindvonnis van 25 maart 1958.

terwijl Busson Charles, tijdens het geding vóór het Hof, overleden is, en zijn weduwe, De Cordier Marie, uit eigen naam en als moeder-wettige voogdes van haar minderjarige dochter, Busson, Charlotte, het geding regelmatig hervat heeft.

Ofschoon appellant tegen het interlocutoir vonnis beroep kan instellen samen met het beroep tegen het eindvonnis (Zie : A.P.R., Tw. Beroep in burgerlijke zaken en in zaken van koophandel, nrs. 294 en 297), is dit beroep tegen het interlocutoir vonnis niettemin niet meer ontvankelijk ingeval appellant, uitdrukkelijk of stilzwijgend, in het interlocutoir vonnis heeft berust, o.m. door tenuitvoerlegging van dit vonnis zonder voorbehoud, terwijl het niet bij voorraad uitvoerbaar was, wat, in de onderhavige zaak, het geval was (Zie A.P.R., Eodem verbo, nr. 298).

Nochtans dient te worden vastgesteld :

a) dat deze berusting door geïntimeerde niet wordt opgeworpen. Daar in burgerlijke zaken en in zaken van koophandel, de niet-ontvankelijkheid van het hoger beroep wegens berusting de openbare orde niet raakt, kan ze dan ook niet ambtshalve worden opgeworpen. (Zie : R.P.D.B., Tw. Acquiëscement, nr. 100);

b) Zelfs in geval deze opwerping door geïntimeerde zou gedaan worden, dan nog wil het ons voorkomen dat uitgaande van de curator over een faillissement, zodanige berusting zonder rechtsgeldige waarde zou blijven, omdat zij zou geschied zijn zonder toelating van de rechter-commissaris van het faillissement Van Liefde (Zie : R.P.D.B., Eodem verbo, nr. 23).

Regelmatig naar tijd en vorm, is het hoger beroep tegen beide vonnissen, dus, naar ons oordeel, eveneens ontvankelijk.

III. Wat de al dan niet gegrondheid van de oorspronkelijke vordering van de curator betreft.

a) Bij onderzoek van de stukken door de curator voorgelegd, — meer bepaald het afschrift van de aangetekende brief door Van Liefde aan Busson toegezonden op 23 maart 1956, hetzij vijf dagen vóór de verkoop van het onroerend goed bij dagelijkse uitwinning, alsook het afschrift van de brief toegezonden op 22 maart 1956 door de toenmalig raadsman van Van Liefde aan Busson, — en bij inzage van het proces-verbaal van verhoor Busson op feiten en vraagpunten, menen wij de zienswijze, uitgebracht door de eerste

rechter in zijn vonnis van 2 juli 1957, volkomen te kunnen bijtreden : het wettelijk bewijs dat er een werkelijk definitief akkoord tussen partijen gesloten werd omtrent de prijs van de ontworpen koop-verkoop werd niet geleverd, doch de verklaringen door Busson afgelegd tijdens zijn verhoor over feiten en vraagpunten konden wel als begin van schriftelijk bewijs aanvaard worden, dat door het getuigenbewijs en eventueel door andere bewijsmiddelen kan worden aangevuld.

Gelet op de verklaringen door geïntimeerde afgelegd bij zijn ondervraging over feiten en vraagpunten, verklaringen welke, — zoals de eerste rechter zeer juist doet opmerken —, in hun geheel (of in hun onderling verband) moeten beschouwd worden, is het bovendien ook terecht dat de rechtbank er zich niet toe beperkt heeft de curator ertoe te machtigen te bewijzen dat de beweerde overeenkomst, houdende verbintenis van VAN LIEFDE zijn onroerend goed te Kaster aan Busson te verkopen, « overeengekomen voorwaarden » bedong, doch hem de verplichting heeft opgelegd te bewijzen dat de « koopprijs op onduidelzinnige wijze op 375.000 F ofwel 415.000 F werd bepaald, en dat de overeenkomst niet onderhevig was aan de vervulling van enige voorwaarde, nl. het aangaan van een verbintenis door de echtgenote van Van Liefde. »

Dit laatste feit, aldus nauwkeurig omschreven, is inderdaad gans de kern van het geding; een der onmisbare kenmerken van de prijs inzake koop-verkoop is inderdaad dat die prijs zou zijn bepaald of bepaalbaar weze, naar gegevens, welke niet aan de enige beoordeeling van één enkel der partijen overgelaten worden.

(De Page, B.IV, nr. 37; Planiol en Ripert, B.X., nr. 36; Ripert en Boulanger, B.II, nr. 2369; Cass., 5 juni 1953, Pas. 1953, I, 769; Cass. fr., 11 maart 1935, D.P. 1936, I, 48; Cass. Fr., 22 december 1936, Sirey, 1937, I, 101; Cass. fr., 23 maart 1937, D.H., 1937, 298).

In de mate waarin het hoger beroep ingesteld werd tegen dit interlocutoir vonnis van 2 juli 1957, is het dan ook, naar ons oordeel, niet gegrond.

b) Het enig bezwaar dat door appellant verder tegen het eindvonnis van 25 maart 1958 inbrengt is het feit dat notaris W..., in verband met het opstellen en het ondertekenen door beide partijen van een onderhandse overeenkomst (of compromis) van koop-verkoop van het te Kaster gelegen onroerend goed, evenals betreffende het bestaan van dit bescheid in zijn kantoor, tijdens het getuigenverhoor van 10 oktober 1957, geweigerd heeft enige verklaring af te leggen omdat hij, naar zijn overtuiging, gehouden was tot het beroepsgeheim. Dit antwoord had hij trouwens reeds schriftelijk aan de curator gegeven bij een brief van 26 mei 1956, al werd deze ook toegezonden na twee schriftelijke herinneringen.

Op grond van de niet betwiste principes welke het beroepsgeheim en de geheimhouding van de notaris beheersen lijdt het, naar ons oordeel, geen twijfel dat de notaris, naar luid van de enige stem van zijn geweten, ertoe gerechtigd is te weigeren in rechte getuigenis af te leggen omtrent feiten, waarvan het toevertrouwen door partijen, of door één hunner, hem niet gedaan werd in zijn hoedanigheid van privé persoon, maar wel als notaris of als zakenman, d.w.z. feiten waarvan de notaris enkel kennis heeft verkregen als dusdanig, in de uitoefening of naar aanleiding van de uitoefening van zijn functies, nl. van wettelijk raadgever van partijen, zoals b.v. wanneer hij opgetreden is, op verzoek van raadplegende partijen of van één hunner, ten einde zijn professionele kennis en ervaring ten hunne dienst te stellen bij het bespreken van de voorwaarden of de verwezenlijking van een bepaalde rechtshandeling zoals koop-verkoop

van een onroerend goed, en eventueel het opstellen van een onderhandse overeenkomst dienaangaande, waarvan de bewoordingen in zijn kantoor zouden zijn vastgelegd. (Zie: R.P.D.R., Tw. Notaire, nr. 437, alsook nrs. 446 en 455).

Het gaat dan ook, naar ons oordeel, werkelijk niet op dat, zoals appellant vóór het Hof concludeert, bevel zou gegeven worden aan notaris W... zijn verklaring naar waarheid af te leggen, en hem derhalve verbod te doen het beroepsgeheim in te roepen, terwijl het m.i. vaststaat dat de notaris terecht weigert de besprekingen van partijen in zijn kantoor bekend te maken evenals de bewoordingen van een aldaar opgesteld compromis.

Dat een dergelijk bescheid trouwens ten kantore van de notaris werkelijk getijpt werd staat vast door de verklaringen van de bediende van de notaris, Juffrouw X..., toen zij tweemaal ondervraagd werd gedurende het gerechtelijk strafonderzoek wegens meened ten laste van getuige De Cordier Jozef (zie stukken nr. 14 en 22 van dit dossier in bundel van appellant); zij noemt dit bescheid nu eens « voorlopige verkoopsakte » (sic), verder « een compromis ». Nochtans, heeft de onderzoeksrechter het niet nuttig geoordeeld dit stuk te doen voorleggen, of eventueel in beslag te nemen, zodat men niet weet of het thans zelfs nog bestaat.

Doch, hoe dan ook, noch uit deze getuigenis, noch uit andere gegevens der zaak, ook niet uit het burgerlijk getuigenverhoor, is gebleken dat dit « compromis » door partijen ten slotte ondertekend werd, en hoofdzakelijk dat de koopprijs in dit bescheid duidelijk en onvoorwaardelijk bepaald werd, zoals door beide partijen overeengekomen werd.

In de huidige toestand van het geding, zijn wij dan ook van oordeel, zoals de eerste rechter, dat appellant het bewijs van de ingeroepen overeenkomst van koopverkoop en van de hoofdzakelijke en essentiële bestanddelen van dergelijke overeenkomst, nl. een wel bepaalde overeengekomen prijs niet geleverd heeft.

Verder dient m.i. niet te worden ingegaan op de ondergeschikte conclusie van appellant de uitspraak te schorsen tot na beslissing over een « actio ad exhibendum » die hij tegen notaris W... zou instellen.

Wij besluiten dienvolgens eveneens tot de afwijzing van het beroep als niet gegrond in de mate waarin dit rechtsmiddel gericht werd tegen het eindvonnis van 25 maart 1958.

Arrest.

Gehoord de partijen in hun middelen en besluiten;

Gezien de stukken, o.m. de uitgiften van de aangevochten vonnissen, verleend door de Rechtbank van eerste aanleg te Oudenaarde op 2 juli 1957 en 25 maart 1958;

Overwegende dat het hoger beroep regelmatig is naar tijd en vorm;

Overwegende dat De Cordier Marie, optredend in eigen naam en als voogdes van haar minderjarige dochter Busson Charlotte Marie, verklaart namens voornoemden, de enige wettige erfgenamen van wijlen Busson Charles, het geding te hervatten; dat hiertegen geen bezwaar gerezen is;

Overwegende dat de eerste rechter met grond en reden aannam dat de door appellant overgelegde bescheiden en de verklaring van Busson op het verhoor over feiten en vraagpunten het bewijs niet leverden van de ingeroepen verkoop; dat het Hof de redengeving van het vonnis dd. 2 juli 1957 beaamt;

dat appellant twee brieven voorbrengt, de eerste van

de raadsman van de gefailleerde Van Liefde dd. 22 maart 1956, de tweede geschreven door Van Liefde zelf en aangetekend toegestuurd aan geïntimeerde op 23 maart 1956; dat het niet gaat om briefwisseling gevoerd tussen handelaars omtrent hun commerciële verichtingen doch om een rechtshandeling van zuiver burgerlijkrechtelijke aard; zodat uit het enkel stilzwijgen van geïntimeerde tegenover die brieven geen bewijs van de overeenkomst kan gehaald worden; dat de brieven overigens zeer vaag zijn en noch de datum van de zo beweerde overeenkomst noch de prijs enigszins omschrijven;

dat de verklaringen van geïntimeerde bij het verhoor over feiten en vraagpunten in hun geheel dienen genomen te worden om eruit af te leiden wat hierdoor bewezen wordt; dat zij geenszins uitwijzen dat er een accoord was over de prijs van het goed en veeleer aantonen dat de ontworpen overeenkomst niet tot stand kwam omdat de echtgenote van Van Liefde weigerde tussen te komen in een schuldbekentenis tegenover geïntimeerde voor een bedrag van 100.000 frank in verband met een na de eerste besprekingen aan geïntimeerde bekend geworden hypothekaire schuldvordering voor die som;

Overwegende dat na het verhoor over feiten en vraagpunten de prijs waartegen het goed zou aangekocht zijn noch bepaald noch bepaalbaar was; dat appellant, die de verkoop inriep, het bewijs moest leveren van een bepaalde of bepaalbare prijs waarover partijen het eens waren; dat appellant voorhield dat er overeenstemming was over een bepaalde prijs, met name 375.000 frank — volgens de dagvaarding — 415.000 frank — volgens de conclusies; dat de eerste rechter terecht in de bewijslevering het feit begreep dat de prijs op ondubbelzinnige wijze bepaald was op een van voormelde bedragen;

Overwegende dat notaris W... kennis had van de verhandelingen tussen Van Liefde en Busson ter gelegenheid van de uitoefening van zijn ambt; dat partijen zich ongetwijfeld tot hem gewend hebben wegens de met zijn ambt innig verbonden hoedanigheid van raadsman in verhandeling van onroerende goederen en met het oog op het voorbereiden en het verantwoord neerschrijven van de ontworpen verbintenissen; dat de omstandigheid, dat achteraf metterdaad geen notariële akte verleden werd, niet belet dat de notaris kennis kreeg van de verhandelingen naar aanleiding van de uitoefening van zijn ministerieel ambt; dat de notaris derhalve gerechtigd was en is het beroepsgeheim in te roepen voortgaande op zijn geweten;

dat de omstandigheid, waarvan overigens vooralsnog geen bewijs voorhanden is, dat het stilzwijgen van de notaris uitsluitend tot voordeel van één van partijen zou dienen, van alle belang ontbloomt is, nu het vaststaat dat de notaris enkel voortgaande op zijn geweten mag beslissen of hij wegens het beroepsgeheim mag weigeren in rechte getuigenis af te leggen;

Overwegende dat het louter bestaan van een « verkoopcompromis » evenzeer tot het beroepsgeheim behoort als de eigenlijke onderhandelingen tussen partijen, vermits het hiermee een geheel uitmaakt;

Overwegende dat niet kan ingegaan worden op de vraag van appellant om de procedure te schorsen ten einde hem toe te laten de actio ad exhibendum tegen notaris W... in te stellen en aldus het verkoopcompromis te doen overleggen; dat appellant immers reeds overvloedig gelegenheid had tot het instellen van die vordering indien zij hem nuttig voorkwam; dat daarenboven Van Liefde, nadat de zobeweerde verkoop zou gesloten geweest zijn, maandenlang gewacht heeft om

de geïntimeerde aan zijn verbintenissen te herinneren en enkel een paar dagen vóór de verkoop bij dadelijke uitwinning tot aanmaning overging; dat uit het rechtstreeks enkwest blijkt dat de raadsman van Van Liefde, na kennisneming van een afschrift van het zogeheten «compromis» en na onderzoek van de aangelegenheid, Van Liefde heeft afgeraden een geding in te stellen;

dat in deze omstandigheden een schorsing van de huidige procedure enkel tot nutteloze vertraging zou kunnen leiden;

* * *

Om die redenen,

Hei Hof,

wijzend op tegenspraak,

Gelet op artiel 24 der wet van 15 juni 1935;

Gehoord in openbare rechtzitting advocaat-generaal Matthijs in zijn eensluidend advies,

verleent akte aan De Cordier Marie, optredend in eigen naam en als voogdes van haar minderjarige dochter Busson Charlotte Marie, dat zij namens voormelde erfgenamen van wijlen Busson Charles het geding her vat;

Alle andere of meeromvattende besluiten als niet gegrond verwerpend, o.m. die strekkend tot aanvullend getuigenverhoor of nog tot schorsing van de procedure;

Verklaart appellant ontvankelijk doch niet gegrond in zijn hoger beroep;

Bevestigt dienvolgens de aangevochten vonnissen in al hun beschikkingen;

Verwijst appellant in de kosten van de aanleg;

Beveelt de afscheiding der kosten op het hoger beroep bevalen ten bate van Mr. Hebbelynck, pleitbezorger, die ter terechtzitting van heden bevestigt het grootste deel derzelfde te hebben voorgeschoten.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE TURNHOUT

3e Kamer. — 5 december 1961.

Alleenrechtsprekend rechter: M. Kempeneer.

O.M.: Le Paige.

Advokaten: Mrs. Schuermans en Cortjens.

Bouwovereenkomst. — Verlening van machtiging door het bestuur van stedenbouw mits een lichte wijziging van het oorspronkelijk plan. — Geen ontbinding van de overeenkomst.

In de gemeenten, waar de oprichting van gebouwen zonder de voorafgaande machtiging van het bestuur van stedenbouw verboden is, is de ontbindende voorwaarde van het bekomen dezer machtiging in elke daarop betrekking hebbende overeenkomst steeds begrepen. Bij weigering van de machtiging wordt een dergelijke overeenkomst zonder voorwerp.

Dit is niet het geval wanneer de machtiging verleend wordt mits het aanbrengen van een lichte wijziging aan het oorspronkelijk plan.

Van Looy t/ Wuyts.

Gezien het exploit van deurwaarder H. De Belder te Herentals, in dato 8 maart 1961, ten verzoeken van aanlegger dagvaarding gevende aan verweerder om, bij aangestelde pleitbezorger, voor deze Rechtbank te verschijnen, ten einde er zich te horen veroordelen tot het betalen aan aanlegger van de som van 33.956,— Fr. ten titel van schadevergoeding wegens eenzijdige ver-

breking door verweerder, van een tussen partijen afgesloten overeenkomst betreffende het bouwen van een huis te Herentals, Collegestraat; zaak ingeschreven onder nummer 9745 van de rol.

Overwegende dat de ontvankelijkheid van de eis door verweerder niet meer wordt betwist;

Overwegende dat het vaststaat dat, op 10 maart 1959, door verweerder een «overeenkomst tot het bouwen van een woonhuis» ondertekend werd waarbij aanlegger met de uitvoering ervan werd gelast aan de in het kontrakt voorziene voorwaarden;

Overwegende dat de overeengekomen werken niet totaal in overeenstemming met de opgaven van het kontrakt konden uitgevoerd worden omdat zekere lichte wijzigingen hieraan werden toegebracht door het «bestuur van de Stedenbouw» als voorwaarde voor het tekenen van het machtigingsbesluit;

Overwegende dat waar, te Herentals, het bekomen van een machtiging vanwege «Stedenbouw» onontbeerlijk is om een gebouw te mogen optrekken, het vanzelfsprekend is dat iedere overeenkomst betreffende het bouwen van een huis, aan de ontbindende voorwaarde onderworpen is van het bekomen dezer machtiging;

Overwegende dat hieruit volgt dat, moest de machtiging betreffende het huis, voorwerp der overeenkomst de dato 10 maart 1959, door Stedenbouw geweigerd zijn, partijen zich hierbij hadden moeten neerleggen en de overeenkomst zonder voorwerp zou geworden zijn;

Overwegende evenwel dat de machtiging werd toegestaan mits lichte wijziging aan het oorspronkelijk plan. Dat het ten onrechte is dat verweerder beweert dat deze wijziging een geval van heirkraft uitmaakt die de ontbinding der overeenkomst met zich brengt;

Overwegende inderdaad dat de verbintenissen te goeder trouw moeten uitgevoerd worden (art. 1134 B.W.B.). Dat het aanbrengen van een lichte wijziging aan het oorspronkelijk geplande werk, geenszins aan verweerder toeliet eenzijdig de overeenkomst als nietig te beschouwen en zonder voorafgaandelijke verwittiging aan aanlegger, het uitvoeren van het bouwwerk aan een andere aannemer toe te vertrouwen;

Overwegende dat verweerder, aldus handelende, een fout heeft begaan die hem tot het betalen van schadevergoeding verplicht (art. 1142 B.W.B.);

Overwegende dat, bij gebrek aan positieve gegevens nopens de door aanlegger geleden schade, deze ex æquo et bono op 5.000 fr. kan worden beraamd.

Om deze redenen:

En de rechtspleging geschied zijnde in het Nederlands naar eis van art. 2.34.3536.37.41 der wet van 15 juni 1935.

De Rechtbank, rechtdoende op tegenspraak, gehoord in zijn advies van de heer Le Paige, Procureur des Konings:

Ontvangt de eis, verklaart hem gedeeltelijk gegrond; Veroordeelt verweerder om aan aanlegger te betalen ten titel van schadevergoeding wegens eenzijdige verbreking der overeenkomst de dato 10 maart 1959, de som van 5.000 fr., vermeerderd met de rechterlijke intresten en de kosten van het geding.

Verklaart dit vonnis uitvoerbaar bij voorraad ondanks alle verhaal en zonder borgstelling.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

BURGERLIJKE RECHTBANK TE OUDENAARDE

1e Kamer. — 6 juni 1961.

Voorzitter : M. Janssens de Varebeke.
 Rechters : M.M. Serck en Langerock.
 Advocaten : Mrs. Savereys en Ruysinck.

1. Wegcode. — Artikel 8. — Rook. — Toepasbaar op weggebruikers. — Niet toepasbaar op de spoorwegen.
2. Verantwoordelijkheid. — Rookwolk van stoomtrein. — Op zichzelf geen strafbare gedraging. — Aansprakelijkheid der N.M.B.S. indien fout of erge nalatigheid van een harer aangestelden.

1. Artikel 8 van de Wegcode is slechts toepasbaar op de weggebruikers en niet op de spoorwegen.
2. De uitbating der spoorwegen bij middel van stoomtreinen zou onmogelijk zijn, indien het ontstaan van rook in de nabijheid van een openbare weg op zichzelf een strafbare gedraging zou zijn; de N.M.B.S. zou echter wel aansprakelijk kunnen verklaard worden voor de schade veroorzaakt door het verspreiden van rookwolken op de openbare weg, indien bewezen is dat dit het gevolg zou zijn van een fout of een erge nalatigheid van een harer aangestelden.

N.M.B.S. t./ Van Hauwermeiren en Ghyssele.

Gehoord partijen in hun middelen en besluiten;
 Gezien de stukken, — ondermeer het vonnis dd. 2 september 1960 waarbij de Vrederechter van het kanton Ninove de vordering in schadevergoeding, ingeleid enerzijds door de partij Van Hauwermeiren en strekkende tot de betaling van een vergoeding van 9.550 frank en anderzijds door de partij Ghyssele, strekkende tot de betaling van een vergoeding van 8.991 frank, ingevolge eenzelfde verkeersongeval voorgekomen te Denderleeuw, op 5 januari 1959, samengevoegd heeft en de verweerster N.M.B.S. veroordeeld heeft aan de eerste 10.000 frank schadevergoeding te betalen, hoofdsom en vergoedende intresten inbegrepen en aan de tweede 8.991 frank, vermeerderd met de vergoedende intresten aan 4,5 % vanaf 5 januari 1959;

Overwegende dat verweerster tegen dit vonnis regelmatig en tijdig beroep ingesteld heeft;

Overwegende dat op 5 januari 1959 de beide geïntimeerden rijdende in tegenovergestelde richting, in een sneeuwvlaag en op gladde baan, plots door een rookwolk verblind werden en tegen elkaar reden;

Overwegende dat het plots ontstaan van die rookwolk veroorzaakt door een locomotief toebehorende aan appellante, bewezen is door al de getuigen van het ongeval; dat de omstandigheid dat appellante beweert dat de enige locomotief welke die rookwolk kon doen ontstaan op circa 330 meter van de plaats van het ongeval voor een signaal stilstand tot 14.50 uur, als wanneer het ongeval gebeurde rond 14.45 uur, niet van aard is die onmogelijkheid van de schuld van appellante te bewijzen daar gewone weggebruikers geen spoorwegbedienden zijn en dat het best mogelijk is dat een ongeval dat zij aanduiden als gebeurd zijnde rond 14.45 uur in feite gebeurd is rond 14.51 of zelfs later;

Overwegende dat appellante terecht opwerpt dat artikel 8 van het verkeersreglement op haar niet toepasselijk is; daar het door de rechtspraak aangenomen wordt dat artikel 8 van het verkeersreglement slechts toepasselijk is op de weggebruikers en dat de appellante niet als dusdanig kan aangezien worden;

Dat trouwens de uitbating van spoorwegen bij middel van stoom onmogelijk zou zijn moest het ontstaan van rook in de nabijheid van een openbare weg op zichzelf een strafbare gedraging zijn;

Maar overwegende dat appellante echter wel aansprakelijk zou kunnen verklaard worden voor de schade veroorzaakt door het verspreiden van een rookwolk op de openbare baan, voor zoveel het zou uitgewezen worden dat dit niet het gevolg zou zijn van een fout of een erge nalatigheid van een harer aangestelden;

Dat de bewijslast van deze fout op de geïntimeerden berust en dat zij dit bewijs niet leveren noch aanbieden;

Overwegende dat bij gebrek aan bewijs van een bepaalde fout ten laste van appellante, de oorspronkelijke eisen als ongegrond voorkomen;

Om deze redenen,

Recht doende op tegenspraak :

Verklaart het beroep ontvankelijk en gegrond;

Doet het bestreden vonnis teniet wat de beslissing ten gronde betreft en opnieuw wijzende, verklaart de beide vorderingen ingeschreven in de algemene rol van het Vredegerecht te Ninove onder nummers 5569 en 5626 ontvankelijk doch ongegrond, wijst ze beide af en veroordeelt elk der eisende partijen — geïntimeerden — tot de helft van al de kosten.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE GENT

3e Kamer. — 8 februari 1962.

Voorzitter : M. E. Van Nuffel.

Rechters : MM. A. Pauwelyn en A. Reyniers.

Referendaris : M. L. Van Hauwermeiren.

Advokaten : Mrs. Moyaert en Lauwers.

Schade door het bouwen aangericht. — Vordering tegen aannemer.

De aannemer, zowel als de eigenaar der uitgevoerde werken, mag aangesproken worden voor schade aan de nabuur berokkend. De eis dient gesteund op art. 544 B.W., 1382 B.W. en II van de Grondwet namelijk op een fout (die kan bewezen worden door de aard der schade zelf) en/of op de schending van het evenwicht van rechten en plichten dat moet gevrijwaard blijven tussen naburige eigenaars.

Vandewalle t./ Van Coillie.

Overwegende dat de vordering voor doel heeft de verweerster te horen veroordelen om aan eiser te betalen de som van 12.608 F + 25.000 F + 5.000 = 42.608 F onder voorbehoud van vermindering of vermeerdering gedurende het geding, vermeerderd met de gerechtelijke interesten en de kosten; In bijkomende orde, een deskundige te horen aanstellen met opdracht een plaatsbezichtiging te doen, de verschillende posten hoger omschreven na te zien en meer bepaald te zeggen : a. welke de verschillende beschadigingen zijn aan het huis van verzoeker en welke hun juiste oorzaak is;

b. de herstelkosten te ramen welke zullen nodig zijn om die schadeposten te verhelpen, en het huis in zijn vroegere staat te brengen;

c. te zeggen of het huis een commerciële minderwaarde zal ondergaan ingevolge die schadeposten, en

zo ja op welk bedrag deze minderwaarde kan bepaald worden;

Zijn bevindingen in een geschreven en gemotiveerd verslag te resumeren, en ter griffie neer te leggen, ten einde partijen dan toe te laten verder te concluderen met het oog op een eindvonnis;

Overwegende dat deze vordering haar oorsprong vindt in het beschadigen van de eigendom van de heer Vandewalle tengevolge van het optrekken van een gebouwencomplex, deel uitmakend van de Rijksuniversiteit, door de verweerster, aannemer der werken;

Overwegende dat de verweerster reeds akkoord ging om de som van 12.608 frank te betalen, maar dat de betwisting vooral gaat om de minderwaarde en het gebrek aan rustig genot van de voormelde eigendom;

Overwegende dat luidens de jongste rechtspraak (Hof van Breking 6.4.1960 R.G.A.R. 1960 - nr 6557 en nota van de heer Dalcq R.O.) de aannemer zowel als de eigenaar der uitgevoerde werken aangesproken mag worden voor schade door het bouwen aan de nabuur berokkend; dat de eiser zijn vordering steunt op art. 1382 van het B.W. zowel als op art. 544 B.W. en op art. II van de Grondwet;

Overwegende dat het recht op vergoeding gegrond is zowel op de fout vanwege de ondernemer, fout die (eiser) lees: erin bestaat geen voorzorgen te hebben genomen om de schade aan het naburig erf te vermijden en werken te hebben ondernomen die noodzakelijk aan de nabuur schade moesten berokkenen, als op de schending van het evenwicht van rechten en plichten dat moet gevrijwaard blijven tussen naburige eigenaars (zie R.G.A.R. 1960 nr. 6557 - II par. 3 en 5);

Overwegende dat de fout reeds bewezen is door het feit en de aard der schade zelf (R. Piret, revue G. Ass. R. 1949 - 4432) en dat de «schending van het evenwicht in de rechten der naburen» ten genoegen van rechte spruit uit het verslag van de heer Gavel, verslag waarvan de waarachtigheid niet betwist wordt; dat, daarenboven, de verweerster uitdrukkelijk haar verantwoordelijkheid heeft erkend, vermits zij betaling der schade aangeboden heeft, zijnde 12.608 F, en zelfs later 16.953 F (zie besluiten).

Overwegende dat alleen de blijvende minderwaarde en de storing in het genot betwist werden;

Overwegende dat de gevraagde expertise niet dienend kan zijn, vermits de vaststellingen moeilijk zoniet onmogelijk zijn geworden; dat de Rechtbank echter over voldoende gegevens beschikt om vast te stellen dat de aangerichte schade noodzakelijk moest gepaard gaan met ernstige storing in het genot (zie alleen maar de post voor «opruimen van vuil en afval», de onaangename briefwisseling, enz.)

Overwegende dat de eiser ook zijn deskundige moet betalen;

Overwegende dat die storing in het genot «ex aequo et bono» geschat wordt op 5.000 F;

Overwegende dat anderzijds de herstellingen mits de toegekende vergoeding een zekere minderwaarde laten bestaan hoewel niet zo belangrijk als de eiser het beweert (gezien de ouderdom van het gebouw, bewezen door het voorafgaand P.V.);

Overwegende dat die minderwaarde ex aequo et bono geschat wordt op 5.000 F;

Overwegende dat men moeilijk verstaan kan hoe de verweerster kan twifelen of er een causaal verband bestaat tussen de bouwwerken en de schade, wanneer haar deskundige zelf schrijft: dat hij de schade beschrijft en raamt «veroorzaakt aan het eigendom te Gent; K. Ledeganckstrat 31, ... door het nevenbouwen

van de Rijksuniversiteit te Gent, werken uitgevoerd door de firma Wwe J. Van Coillie».

Om deze redenen,

Alle meerdere en tegenstrijdige besluiten verwerpende;

Veroordeelt de verweerster tot het betalen aan de eiser van 12.608 F + 5.000 F + 5.000 F = 22.608 F meer de gerechtelijke interesten;

Verwijst verweerster in de kosten van het geding, voorlopig begroot op 950 frank, registratie- en expeditierechten niet inbegrepen;

Verklaart dit vonnis uitvoerbaar bij voorraad spijs elk verhaal en zonder borg;

Verwerpt het overige van de eis als ongegrond.

VREDEGERECHT TE HALLE

28 juni 1961.

Vrederechter: M. Peytier E.

Advocaten: Mrs. De Vis en Vanheggen.

Burgerlijke zaken. — Burgerlijk Wetboek. — Verrijking zonder oorzaak. — Statutaire toeslag bij de kindertoeelage ten onrechte ontvangen door de ex-echtgenote van een bediende van de N.M.B.S. — Terugbetaling ten laste van de belanghebbende en haar bijzit.

Een bijzit is verantwoordelijk voor de terugbetaling van de statutaire toeslagen bij de kindertoeelagen die door de vrouw waarmede hij samenwoont, ex-echtgenote van een bediende van de N.M.B.S., ten onrechte werden ontvangen, vermits deze sommen ongetwijfeld in het huishouden, dat feitelijk tussen de belanghebbenden bestaat, werden opgenomen en aangewend.

N.M.B.S. t./ T, L. en O.

Aangezien de eis strekt tot betaling van 3.725 F in terugbetaling van statutaire bijlagen van gezinsvergoedingen welke door aanlegster aan eerste verweerster ten onrechte zouden gestort zijn;

Aangezien uit de bescheiden der zaak voortvloeit dat aanlegster aan eerste verweerster gezegde bijlagen voor de kinderen van eerste verweerster ten onrechte uitbetaalde, daar eerste verweerster, eerst in feite en daarna in rechte gescheiden was van haar echtgenoot, agent van de N.M.B.S. en in gemeen huishouden leefde met tweede verweerder, dat deze uitbetalingen niet ten laste van aanlegster waren, doch wel ten laste van de Kas van Gezinsvergoedingen waarbij tweede verweerder aangesloten was, bijaldien tweede verweerder feitelijk de last droeg van de kinderen van eerste verweerster, die samen bij hem inwoonden; dat zulks door gezegde Kas aanvaard werd, welke dan ook nog het grootste deel der uitbetaalde gelden vergoedde;

Aangezien de compensatie, ingeroepen door verweerders, niet kan gebeuren, vermits de verschuldigde vergoedingen die daarvoor in aanmerking zouden kunnen komen, eisbaar zijn van de Kas voor Gezinsvergoedingen waarbij tweede verweerder aangesloten is;

Aangezien tweede verweerder mede aansprakelijk is voor de teruggave van de geëiste som, vermits deze som ongetwijfeld in het huishouden, dat feitelijk tussen beide verweerders bestaat, opgenomen en aangewend werd;

Om deze redenen,

beslissende op tegenspraak en in eerste aanleg.

Zeggen de eis gegrond,

Veroordelen verweerders gezamenlijk aan aanlegster te betalen de som van 3725 frank als teruggave van onverschuldigde en bij dwaling uitgekeerde statutaire bijlagen van gezinsvergoedingen;

Verwijzen verweerders in de rechterlijke intresten en de tot op heden blootgestelde kosten ten bedrage van 144 frank.

Verklaren onderhavig vonnis uitvoerbaar niettegenstaande verhaal zonder borg.

POLITIERECHTBANK TE NAZARETH

21 december 1960.

Rechter : M. Van Malderen.

Advokaten : Mrs. Dutordoir en Haus.

Wegenverkeer. — Stopteken nr. 26 (bijlage 2 K.B. 8 april 1954). — Draagwijzde. — Betekenis van artikel 99, 2. — Achteruitrijdingsmanoeuvre door prioritaire weggebruiker. — Valt onder toepassing van artikel 17. — Verlies van voorrang.

Het stopteken nummer 26 van bijlage 2 der wegcode verplicht de weggebruiker niet te stoppen aan het teken zelf, doch wel vooraleer de hoofdweg op te rijden, op de snijlijn der twee rijbanen.

De prioritaire weggebruiker die achterwaarts rijdt en daardoor de normale gang der andere weggebruikers kan hinderen, voert een door artikel 17 verboden rijmanoeuvre uit. Artikel 17 der wegcode is van algemene strekking en kent geen uitzondering wanneer het manoeuvre plaats heeft op het kruispunt, zelfs al had hij die er zich op bevindt voorrang indien hij het manoeuvre niet had uitgevoerd. De weggebruiker die voorrang geniet krachtens de artikelen 15 en 16 van de wegcode, verliest die prioriteit indien hij een door artikel 17 strafbaar gesteld rijmanoeuvre uitvoert. De secundaire weggebruiker heeft een « normale gang » indien hij zelf geen inbreuk op artikel 17 pleegt.

O.M. en B.P. De Paepe t/ De Clercq.

Overwegende dat de feiten van beide verdachten bevestigd zijn;

dat verdachte De Paepe ten onrechte beweert dat de ongelukkige plaatsing van het stopteken nr 26 hem niet verplicht te stoppen gezien hij van aan het teken geen zichtbaarheid heeft; dat stopteken nr. 26 de weggebruiker niet verplicht aan het teken zelf te stoppen doch wel te stoppen vooraleer de hoofdweg op te rijden (cfr. artikel 99 nr 2 van de wegcode) op de snijlijn der twee rijbanen;

Overwegende dat verdachte De Clercq ook als prioritaire weggebruiker een verboden rijmanoeuvre uitvoert, zo hij achterwaarts rijdt en daardoor de normale gang der andere weggebruikers kan hinderen; nu artikel 17 van algemene strekking is en het geval niet uitzondert dat het manoeuvre op het kruispunt plaats heeft waarop hij die het uitvoert zelfs voorrang zou gehad hebben, had hij geen manoeuvre uitgevoerd (Verbr. 4 november 1959 R.W. 1960-61, Kol. 524);

Overwegende dat de inbreuk op artikel 17 der wegcode door de oorspronkelijke prioritaire weggebruiker

gepleegd door het uitvoeren van een achterwaartse beweging volgens zelfde arrest van het Hof van verbreking aan hem die het uitvoert alle prioriteit ontnemt;

dat daaruit moet besloten worden dat de tegenspraak aan het Hof van Verbreking waarbij de prioriteit wordt toegekend aan de weggebruiker van de hoofdweg onafgezien van de wijze waarop hij rijdt of de plaats die hij op de rijbaan inneemt, alleen van toepassing kan zijn wanneer die wijze van rijden op die plaats op de rijbaan niet het gevolg zijn van een door artikel 17 van de wegcode gewraakt rijmanoeuvre; dat anderzijds door hogervernoemd arrest expliciet beslist wordt dat artikel 47 afbreuk doet aan artikelen 15 en 16 (contra Van Roye, nr 704 en 817);

Overwegende dat het inderdaad moet aangenomen worden dat door « normale gang » in artikel 17 niet bedoeld wordt dat de andere weggebruiker reglementair zou rijden, doch wel dat hij zelf geen door artikel 17 van de wegcode verboden rijmanoeuvre uitvoert (Van Roye, nr 841);

Overwegende dat zo stopteken 25 op de weg door De Paepe gevolgd aan De Clercq de prioriteit gaf (art. 16d) de inbreuk op de verplichting tot stilstand door De Clercq niet kan ingeroepen worden als staande in oorzakelijk verband, doch hoogstens hem het recht op voorrang kan geven, recht dat hij evenwel totaal verloor door het verboden rijmanoeuvre uit te voeren;

Overwegende dat niet uit de getuigenissen ter zitting is kunnen uitgemaakt worden dat beide voertuigen in beweging waren op het ogenblik der aanrijding (getuigenis Van Leirberghe); dat de betwisting of de wagon van De Clercq al dan niet stilstand op het ogenblik der aanrijding trouwens van weinig belang is gezien beide voertuigen omzeggens gelijktijdig het kruispunt bereikten;

Overwegende dat De Clercq de ganse verantwoordelijkheid der aanrijding draagt en de schade van 6.172 frank meer de vergoedende intresten sedert 12 juni 1960, de gerechtelijke intresten en de kosten der aanstelling aan de burgerlijke partij moet vergoeden;

Vonnis bevestigd boetstraffelijke rechtbank Gent d.d. 29-9-1961 in al zijn schikkingen.

BOEKBESPREKING

Justice. — The Citizen and the Administration. The redress of grievances. — London, Stevens & Sons Ltd. 1961. 104 p.

Justice is de Engelse sectie van de Internationale Commissie der Juristen. Deze vereniging heeft voor doel de handhaving van de beginselen van de rechtsstaat te verdedigen. Bijgevolg ligt ook binnen haar werkkring de verdediging van de individuele rechten tegen de willekeur van de administratie. Tot dit vraagstuk heeft thans deze vereniging een belangrijke bijdrage geleverd met het onlangs verschenen verslag over de verhouding tussen de burger en de administratie. Naar Engels gebruik is dit uitvoerig « report » de vrucht van de samenwerking van vooraanstaande juristen, verenigd in een comité onder het voorzitterschap van Sir John Whyatt. Verleenden ook hun medewerking Norman S. Marsh, Sir Sydney Caine en Dr. Wade.

Men weet welke belangrijke invloed uitgegaan is op het Engels administratief recht van de verslagen die destijds werden uitgebracht door twee beroemde commissies, die hetzelfde onderwerp onderzocht hebben : het Committee on Ministers Powers en het Franks

Committee. Deze beide belangrijke stukken hebben een zeer praktische invloed gehad. Het eerste was aanleiding tot het tot stand komen van de Crown proceedings Act van 1947, die de voorrechten van het bestuur op aanzienlijke wijze inkortte en in Engeland in grote mate gelijkheid vóór het gerecht tot stand bracht tussen de particulier en de administratie. Het tweede heeft als gevolg gehad de oprichting van het Council on tribunals, die als opdracht heeft toezicht te houden over de activiteit van alle rechtscolleges die met administratieve rechtspraak gelast zijn.

Niettegenstaande deze verwezenlijkingen wordt er nog voortdurend in Engeland geklaagd over gebrek aan bescherming van het individu tegen administratieve willekeur en talrijk zijn de geschriften die aan dit vraagstuk gewijd worden. Er bestaat in het Britse rijk een sterke strekking om een algemeen hof voor administratieve rechtspraak op te richten naar het voorbeeld van de Franse Conseil d'Etat. Justice houdt zich andermaal met dit vraagstuk bezig doch het heeft thans een ander facet ervan onder het oog genomen, namelijk de mogelijkheid om in het Engels administratief recht een instelling in te voeren, gelijkaardig aan de « Ombudsman » van het Skandinavisch recht.

Het verslag, dat meer dan 100 bladzijden beslaat, geeft eerst een overzicht van de thans bestaande toestand, gaat de invloed na van de rechtspraak van de Conseil d'Etat in Frankrijk en onderzoekt dan op welke gebieden een bredere rechtsbescherming van de particulier tegenover de administratie zou gewenst zijn.

Het is een uitstekende samenvatting van de heden-daagse modaliteiten der toepassing van het Engels administratief recht.

De auteurs van het verslag onderzoeken dan uitvoerig de toestand die in de Skandinavische landen bestaat door de instelling van de « Ombudsman », de ambtenaar tot wie iedereen zich kan wenden met elke wel-danige klacht die hij zou willen doen gelden tegenover de administratie, waarna dan onmiddellijk een onderzoek wordt ingesteld en verslag over het geval wordt uitgebracht.

Er wordt onderzocht op welke wijze dit systeem werkt in Zweden, Denemarken en Noorwegen, met de kleine verschillen die zich in de drie landen voordoen, en het is de bedoeling van de auteurs een gelijkaardig stelsel in Engeland in te voeren, ten einde een onmiddellijk en onpartijdig onderzoek te kunnen bekomen van elke klacht wegens « maladministration ».

Zij stellen voor dat een « Parliamentary Commissioner » zou aangeduid worden die de rol zou vervullen van de Skandinavische « Ombudsman » en dat er een « General tribunal » zou worden opgericht dat alle gevallen zou onderzoeken die niet van de bevoegdheid zijn van de speciale administratieve rechtscolleges.

Het hier besproken verslag is een uiterst belangrijk document dat, wanneer het naar waarde geschat wordt, een mijlpaal zou kunnen zijn in de ontwikkeling van het Engels administratief recht.

René Victor.

BALIELEVEN

Raad der Orde te Brussel

Motie nopens het wetsontwerp n° 264 houdende hervorming van de inkomstenbelastingen.

De Raad der Orde van advocaten bij het Hof van Beroep te Brussel,

Gelet op het wetsontwerp n° 264 houdende hervorming van de inkomstenbelastingen, welke de Regering aan de goedkeuring van de Wetgevende Kamers voorlegt,

Herinnert er aan dat reeds in 1949, wijlen de heer Stafhouder Albert Chomé in een memorie over het fiscaal regiem der advocaten, de belangrijkheid van de sociale rol van de Balie in het licht stelde, alsmede de diensten welke zij dikwijls ten kosteloze titel aan de maatschappij betoonde; hij drong aan op de lange scholing welke het beroep van advocaat vergt, en op de zeer vermoeiende taak der advocaten; hij wees op het laattijdig en kortdurend slagen in deze loopbaan, en liet de gevaren uitschijnen van een fiscaal regiem, dat de advocaten onderwerpt aan belastingen waarvan de toenemende schaal zeer verzwaard wordt door de samenloop der bedrijfsinkomsten op een beperkt aantal jaren, zonder acht te slaan op het feit dat deze bedrijfsinkomsten soms zeer verschillend zijn van het ene dienstjaar tot het andere;

Verklaart dat de onafhankelijkheid en de onbaatzuchtigheid van de Balie, die noodzakelijk zijn voor een goede bediening van het Gerecht en tot het openbaar nut, eisen dat de advocaten de mogelijkheid zouden hebben zich door hun arbeid een behoorlijk leven te bezorgen, evenals de nodige geldmiddelen te kunnen besparen tegen ziekte en ouderdom;

Beschouwt dat wegens zijn onzekerheid het beroep van advocaat meer en meer verlaten wordt door jongelingen, die het zouden vereerd hebben, en dat de doorlopendheid van zijn aanwerving zo in gevaar gebracht wordt;

Bestatigt dat de ontworpen wetgeving dit gevaar nog zou verergeren;

Herinnert er aan dat de voorspoed en de gelukkige ontwikkeling van een land niet alleen afhangen van de overvloed der kapitalen of van zijn werkkrachten, maar nog en vooral van de inspanningen van al wie er zich op toelegt zijn beroepsvorming te verscherpen om betere prestaties te leveren;

Wijst er op dat, zo op gebied van techniek der belastingen, de voordelen van een enkele belasting wel aangenomen worden, de instelling van dergelijk systeem nochtans geen noodlottige weerslag mag hebben op de levende krachten van het land, precies wanneer de noodzakelijkheid van de geest van initiatief en van besparing wordt ingeroepen;

Betreurt onder dit oogpunt, dat het inzicht van de Regering een fiscaal regiem op voet te stellen, dat de meest dynamische elementen van de economie met name de arbeid, de ondernemingsgeest en de investeringsgeest niet zou ontmoedigen (memorie van toelichting blz. 42), tegengesproken wordt door de teksten zelf van de ontworpen wet, welke leiden tot een verergering van de lasten, die de inkomsten van de onafhankelijken en van de kaders zullen bezwaren, wegens de veranderingen aangebracht aan het begrip der belastbare inkomsten, gepaard met de toenemende belastingvoet, in verband met de heffing op de gezamenlijke inkomsten van diverse bronnen en de afschaffing van het karakter van aftrekbare last der betaalde belastingen;

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

Betreurt dat het wetsontwerp de fiskale last, die op de jongere advocaten drukt, verzwaaert door de afschaffing van de forfaitaire berekening van de bedrijfslasten, en door de herinstelling van de gezamenlijke belasting op de inkomsten van de echtgenoten;

Betreurt eveneens de verzwaring van de belasting op de geldmiddelen bekomen in uitvoering van kontrakten van levensverzekering, afgesloten onder het huidig wettelijk regiem, die voor meerdere oudere advocaten een der enige verweermiddelen zijn tegen de vermindering van hun arbeidsmogelijkheid;

Bestatigt dat de ontworpen wet, niet alleen de mogelijkheid tot besparingen nog zou verminderen, maar ook als gevolg zou hebben dat alle bijkomende inspanningen gedaan voor het grootste voordeel van de maatschappij, van een groot deel van hun opbrengst zullen beroofd worden, zoals blijkt uit de bepaling op de belasting der wetenschappelijke prijzen;

Denkt dat het zijn plicht is, na de Raad van State, de aandacht van de Regering te vestigen op de grove technische ontoereikendheden van het ontwerp; verwarring en vermengeling der teksten, onnauwkeurigheid en gebrek aan bepaling der gebruikte termen, tegenspraak van meerdere delen van de memorie tot toelichting met de schijnbare zin van de voorgestelde schikkingen;

Ziet in dat deze gebreken de onzekerheid zullen voor gevolg hebben in een domein dat voor het sociaal leven van overgroot belang is, en dat het grote moeilijkheden van interpretatie zal voortbrengen, zelfs voor wie de rechtspraktijk bezit en ontelbare processen zal medeslepen;

Brengt protest uit tegen het aantasten der rechten die erkend worden door de Grondwet, en door het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens, welke België bijtrad door de wet van 13 mei 1955, en namelijk voor wat het geheim der briefwisseling en de onschendbaarheid van de woning betreft, welke zich in zeer veel gevallen met de bedrijfslokalen vereenzelvigt zonder reëel nut voor de controle;

Wijst er uiteindelijk op dat de voorgestelde bepalingen aan het Beheer de mogelijkheid zullen geven aan elk burger het voortbrengen van inlichtingen op te leggen, nopens de bedrijvigheid van allen met wie hij in betrekking zou zijn, zelfs door familieverband en zo onmogelijke toestanden zal scheppen, die de meest fundamentele rechten en de waardigheid van de menselijke persoon krenken.

Brussel, 13 februari 1962.

MEDEDELINGEN

Belgische Liga voor de Verdediging van de Rechten van de Mens.

Lange Haagstraat, 29 A
Brussel 5 - Tel. 49.34.28.

Het Centraal Comité van de Belgische Liga voor de verdediging van de Rechten van de Mens, ter zitting van 9 februari 1962.

Stelt vast dat gewisse groepen in België de wachtwoorden verspreiden van de franse O.A.S., die door zijn ideologie en zijn daden (kneedbommen, folteringen, schakingen) de meest hoofdzakelijke rechten van de Mens schendt.

Stelt vast dat diezelfde groepen een heimelijke actie aanprijzen en met dat doel de jongeren in de schoot van een « strijdende orde » willen encadreren.

Betreurt dat zelfs weinig belangrijke organisaties

aldus in ons land oogmerken van geweld en rechtsmisbruik kunnen verdedigen.

Stelt vertrouwen in de Openbare Machten opdat zij zich uiterst waakzaam zouden tonen en alle inbreuken op de wetten streng zouden beteugelen.

Doet beroep op de leden van de Liga en op alle verdedigers van de Rechten van de Mens opdat zij elke propaganda of actie die de rechten van de Mens aantasten krachtadig bestrijden.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift van de Vrederechters, jrg. 1961 - n° 11 :
Rechtspraak.

Politica, jrg. 1962 - n° 1 :

A. Mast, De Gemeente. — J. Ladriere, Le concept de communauté mondiale dans la pensée moderne. — B. Claes, Statistische associaties in een eindig universum. — G. Vanheste, Het egalitarisme in het hedendaagse Engelse socialisme.

Sociaal Economische Wetgeving, jrg. 1961 - n° 12 :

A. Muller, Samenvatting van de in S.E.W. gepubliceerde uitspraken van het College van beroep voor het bedrijfsleven 1955-1961. — H. van den Heuvel, The impact of the E.E.C. Treaty (Treaty of Rome) on industrial property with regard to anti-trust regulations.

Nederlands Juristenblad, jrg. 1962 - n° 7 :

P. J. Boogaert, Schorsing in de uitoefening van de ouderlijke macht ingevolge artikel 269 B.W. — G. E. Langemeijer, Dr. Wilhelm Niemann †. — E. Drooglever Fortuijn, Wordt Bussum één maal per jaar ontruimd ? — J. J. Vriesendorp, Welke jager loste het noodlottige schot ? — J. M. Kan, Het rapport bestuursprobleem agglomeratie Eindhoven (december 1961; 119 blz.). — H. Drion, De dwingende bewijskracht van de akte en de mogelijkheid van tegenbewijs.

Advocatenblad, jrg. 1962 - n° 2 :

J. Cleeremans, Het begrip van de onderneming volgens Belgisch recht. — F. Goudsmit, Pensioenregeling. — A. Blom, De financiële positie van de balie. — J. R. Voûte, Edinburgh Conferentie I.B.A.

Ars Aequi, jrg. 1962 - n° 4 :

R. M. Smits, De invloed van de vervoerovereenkomst op de aansprakelijkheid wegens aanvaring.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie, jrg. 1962 - n° 4710 :

D. P. A. Naken, Opruiming van aanspraken. Het K.B. van 21 oktober 1957 en het ontwerp Archiefwet 1962 (II). — K. L. Schmitz, De status van de notaris in Hongarije.

Journal des Tribunaux, jrg. 1962 - n° 4351 :

C. Van Malderen, Le double consentement et la puissance paternelle des parents qui adoptent leurs propres enfants. — Th. Smolders et Ph. Monnoyer De Galland De Carnières, Les droits intellectuels.

Recueil Dalloz, jrg. 1962 - n° 7 :

G. Fau et A. Debeaurain, Vers la liberté des loyers d'habitation.